

Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny z przedmiotu „edukacja obywatelska” dla liceum ogólnokształcącego

Nowa podstawa programowa 2025

Legenda:

- (P) – wymaganie obowiązkowe
- (F) – wymaganie fakultatywne
- (DZO) – działanie obywatelskie
- (PR) – projekt
- (R) – wymaganie poza podstawą programową
- kolor czarny – wymaganie z poziomu rozumienia, **niebieski** – z poziomu zainteresowania, **zielony** – z poziomu zaangażowania

ROZDZIAŁ I. Ja i społeczeństwo

Numer lekcji	Wymagania szczegółowe podstawy programowej P – podstawowe F – fakultatywne DZO – działanie obywatelskie	Zagadnienia Treści	WYMAGANIA NA POSZCZEGÓLNE OCENY				
			konieczne (dopuszczający) UCZEŃ/ UCZENNICA:	podstawowe (dostateczny) UCZEŃ/ UCZENNICA:	rozszerzające (dobry) UCZEŃ/ UCZENNICA:	dopelniające (bardzo dobry) UCZEŃ/ UCZENNICA:	wykraczające (celujący) UCZEŃ/ UCZENNICA:
1.1	Uczeń: (P) I.1) wyjaśnia, czym jest patriotyzm; formułuje opinię o różnych formach i sposobach wyrażania identyfikacji z ojczyzną i troski o ojczyznę; rozważa, co to znaczy być dobrym obywatelem (w przeszłości i obecnie) (F) I.1) na wybranych przykładach analizuje wpływ swoich codziennych, indywidualnych wyborów na otoczenie i innych	patriotyzm: narodowy, obywatelski, gospodarczy obrona cywilna obowiązek obywatelski dobry obywatel postawa patriotyczna ojczyzna	– wskazuje <u>po jednym przykładzie</u> patriotyzmu obywatelskiego i narodowego, – wymienia <u>jeden przykład</u> patriotyzmu gospodarczego, – wskazuje <u>dwa przykłady</u> troski o ojczyznę w lokalnej społeczności lub w kraju, – wskazuje <u>jeden sposób</u>, jak można być dobrym obywatelem, – wskazuje <u>dwa</u> obowiązki obywatelskie zapisane w <i>Konstytucji RP</i>, – podaje <u>jeden przykład</u> realizacji wybranego obowiązku	wskazuje <u>po dwa przykłady</u> patriotyzmu obywatelskiego i w prosty sposób je omawia, – wymienia <u>dwa przykłady</u> patriotyzmu gospodarczego i je omawia – identyfikuje <u>trzy przykłady</u> troski o ojczyznę w najbliższym otoczeniu, w lokalnej społeczności lub w kraju, – wskazuje <u>dwa przykłady</u>, jak można być dobrym obywatelem, i w prosty sposób je omawia; <u>przedstawia</u>	– wskazuje <u>po trzy przykłady</u> patriotyzmu obywatelskiego i narodowego i je omawia, – wymienia <u>trzy przykłady</u> patriotyzmu gospodarczego i je omawia – identyfikuje i omawia <u>trzy</u> wybrane <u>przykłady</u> troski o ojczyznę w najbliższym otoczeniu, w lokalnej społeczności lub w kraju, – wskazuje <u>trzy sposoby</u> jak można być dobrym obywatelem i je omawia; <u>proponuje, które z tych działań</u>	– wskazuje <u>podobieństwa i różnice</u> między <u>patriotyzmem obywatelskim i narodowym</u>; omawia <u>po trzy przykłady</u> <u>odpowiadających im zachowań</u>, – wymienia <u>cztery przykłady</u> patriotyzmu gospodarczego i je omawia, – wskazuje <u>cztery sposoby</u>, jak można być dobrym obywatelem, i je omawia; <u>proponuje, które z tych działań podejmie osobiście, lub przedstawia dwa działania, które już podejmuje</u>, – wskazuje <u>cztery</u>	– wyjaśnia, co kształtuje nasze postawy patriotyczne (R), – wskazuje podobieństwa i różnice między patriotyzmem obywatelskim i narodowym; omawia <u>po cztery przykłady</u> <u>odpowiadających im zachowań</u>, – <u>analizuje cztery przykłady zachowań</u> <u>będących przejawem patriotyzmu gospodarczego</u>, – <u>analizuje pięć sposobów</u>, jak można być dobrym obywatelem, – <u>analizuje jeden</u>

PYTANIE

ludzi	(F) I.6) wyjaśnia, na czym polega obywatelski obowiązek obrony ojczyzny, formułuje opinię w sprawie różnych obowiązków w tym zakresie, wyjaśnia znaczenie systemu obrony cywilnej	obywatelskiego przez siebie lub swoich najbliższych,	te działania, które już podejmuje,	podejście osobiście, lub przedstawia jedno działanie, które już podejmuje,	obowiązki obywatelskie zapisane w Konstytucji RP i je omawia,	przykład sytuacji w życiu publicznym, kiedy troska o ojczyznę zamiast łączyć – dzieli (R),
		– wymienia <u>jeden przykład</u> obrony cywilnej,	– wskazuje <u>dwa</u> obowiązki obywatelskie zapisane w Konstytucji RP i w prosty sposób je omawia,	– wskazuje <u>trzy</u> obowiązki obywatelskie zapisane w Konstytucji RP i je omawia,	– wymienia <u>cztery</u> przykłady realizacji wybranego obowiązku obywatelskiego przez siebie lub swoich najbliższych,	– rozważa, z czego wynikają różnice w rozumieniu patriotyzmu (R),
		– <u>przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, jak każdy z nas może zaangażować się w obronę cywilną.</u>	– wymienia <u>dwa</u> przykłady realizacji wybranego obowiązku obywatelskiego przez siebie lub swoich najbliższych,	– wymienia <u>trzy</u> przykłady realizacji wybranego obowiązku obywatelskiego przez siebie lub swoich najbliższych,	– wyjaśnia, w jakich działaniach przejawia się obrona cywilna w Polsce – podaje <u>trzy</u> przykłady.	– wskazuje <u>wszystkie</u> obowiązki obywatelskie zapisane w Konstytucji RP i je analizuje,
			– w prosty sposób wyjaśnia, jak każdy z nas może zaangażować się w obronę cywilną.	– wyjaśnia, jak każdy z nas może zaangażować się w obronę cywilną.		– analizuje <u>pięć</u> przykładów realizacji przez siebie lub swoich najbliższych obowiązków obywatelskich.

WIODĄCE: Co to znaczy być dobrym obywatelem / dobrą obywatelką?

Numer lekcji	Wymagania szczegółowe podstawy programowej	Zagadnienia Treści	WYMAGANIA NA POSZCZEGÓLNE OCENY				
			konieczne (dopuszczający)	podstawowe (dostateczny)	rozszerzający (dobry)	dopełniający (bardzo dobry)	wykraczający (celujący)
	P – podstawowe F – fakultatywne DZO – działanie obywatelskie		UCZEŃ/ UCZENNICA:	UCZEŃ/ UCZENNICA:	UCZEŃ/ UCZENNICA:	UCZEŃ/ UCZENNICA:	UCZEŃ/ UCZENNICA:

1.2	Uczeń: (P) I.2) identyfikuje różne grupy społeczne i wspólnoty (od rodziny, przez wspólnotę lokalną i państwową, po globalną); ocenia zależności między składowymi tożsamościami z przynależnością do określonych grup i wspólnot	grupa społeczna socjalizacja rodzina wspólnota: lokalna, etniczna, regionalna, globalna tożsamość osobista i społeczna sekta tożsamość narodowa	– w prosty sposób wyjaśnia, co to jest grupa społeczna, i podaje <u>dwa przykłady</u>, – wskazuje <u>po jednym przykładzie</u> grupy inkluzywnej i ekskluzywnej, wtórnej i pierwotnej, – wymienia wybraną <u>funkcję rodziny</u> w społeczeństwie, – wskazuje <u>przykładową rolę</u>, jaką odgrywa w wybranej grupie społecznej, – podaje przykłady wspólnot: lokalnej, etnicznej, regionalnej i globalnej, – wskazuje <u>po jednej cesze</u> tożsamości osobistej i społecznej.	– wyjaśnia, co to jest grupa społeczna, i podaje <u>trzy przykłady</u> grup, do których należy, – wskazuje <u>pięć cech</u> grup społecznych, – wskazuje <u>dwie wybrane funkcje rodziny</u> w społeczeństwie i w prosty sposób je omawia, – odróżnia grupę społeczną od wspólnoty; wskazuje <u>jedną różnicę</u>, – wskazuje <u>po dwie cechy</u> tożsamości osobistej i społecznej.	– wyjaśnia, co to jest grupa społeczna, i podaje <u>cztery przykłady</u> grup, do których należy, – wskazuje <u>pięć cech</u> grup społecznych i je omawia, – wskazuje <u>po dwa przykłady</u> grupy inkluzywnej i ekskluzywnej, wtórnej i pierwotnej, – wskazuje <u>trzy wybrane funkcje rodziny</u> w społeczeństwie i je omawia, – wyjaśnia w prosty sposób <u>przykładową rolę</u>, jaką odgrywa w wybranej grupie społecznej, – analizuje na przykładzie sekty zagrożenia, jakie mogą płynąć z przynależności do grupy, której cele i sposób działania tylko pozornie realizują cele i potrzeby jej członków (R), – określa, czym charakteryzuje się	– wskazuje <u>po trzy przykłady</u> grupy inkluzywnej i ekskluzywnej, wtórnej i pierwotnej, – wskazuje <u>cztery funkcje rodziny</u> w społeczeństwie i je omawia, – omawia <u>przykładową rolę</u>, jaką odgrywa w wybranej grupie społecznej, – podaje i omawia przykłady wspólnot: lokalnej, etnicznej, regionalnej i globalnej, wskazując, co je spaja, – analizuje swój udział w wybranej wspólnocie, – wyjaśnia, co składa się na tożsamość, oraz wskazuje różnice między tożsamością osobistą a społeczną, – identyfikuje swoją wiedzę, umiejętności i postawy, składające się na tożsamość osobistą, – wskazuje <u>te cechy</u> osobiste, które	– wyjaśnia, co to jest grupa społeczna, i podaje <u>różnorodne przykłady</u> takich grup, – podaje <u>po jednym przykładzie</u> grupy inkluzywnej i ekskluzywnej, wskazując, co je różni, – podaje <u>po jednym przykładzie</u> grupy wtórnej i pierwotnej, do których należy, – analizuje na własnym przykładzie <u>cztery funkcje rodziny</u> w społeczeństwie (R), – wyjaśnia, jak zmienia się model rodziny we współczesnym świecie (R), – wskazuje i analizuje grupy społeczne, w których na co dzień funkcjonuje, – omawia <u>dwie przykładowe role</u>, jakie odgrywa w wybranych grupach społecznych,
-----	--	--	---	--	--	---	--

					wspólnota, – podaje i omawia w prosty sposób przykłady wspólnot: lokalnej, etnicznej, regionalnej i globalnej, wskazując, co je spaja.	ułatwiają i utrudniają funkcjonowanie w grupach społecznych (R), – wskazuje cechy tożsamości osobistej i społecznej.	– analizuje swój udział w wybranej wspólnocie (R), – analizuje, wyjaśnia i uzasadnia na przykładzie sekty zagrożenia, jakie mogą płynąć z przynależności do grupy, której cele i sposób działania tylko pozornie realizują cele i potrzeby jej członków (R), – wskazuje swoje <u>dwie cechy</u> wpływające na funkcjonowanie w grupie, które chce zmienić lub wzmacniać (R), – <u>proponuje jedno działanie</u>, które może być w tym pomocne (R).
--	--	--	--	--	--	--	--

Numer lekcji	Wymagania szczegółowe podstawy programowej	Zagadnienia Treści	WYMAGANIA NA POSZCZEGÓLNE OCENY				
			konieczne (dopuszczający)	podstawowe (dostateczny)	rozszerzający (dobry)	dopełniający (bardzo dobry)	wykraczający (celujący)
	P – podstawowe F – fakultatywne DZO – działanie obywatelskie		UCZEŃ/ UCZENNICA:	UCZEŃ/ UCZENNICA:	UCZEŃ/ UCZENNICA:	UCZEŃ/ UCZENNICA:	UCZEŃ/ UCZENNICA:
1.3	Uczeń: (P) I.3) opisuje dynamikę relacji	konformizm, nonkonformizm grupy własne,	– wyjaśnia przy pomocy nauczyciela, co to jest konformizm,	– wyjaśnia w prosty sposób, co to jest konformizm,	– wyjaśnia, na czym polega konformizm, i podaje <u>trzy</u>	– <u>omawia, jakie zagrożenia może nieść postawa</u>	– <u>analizuje, jakie zagrożenia może nieść postawa</u>

	grupowych i międzygrupowych, w tym zjawiska konformizmu i nonkonformizmu, oraz powstawanie podziałów myślowych; rozpoznaje przykłady ksenofobii, stereotypów i uprzedzeń oraz dyskryminacji, w tym mowy nienawiści, a także reaguje na ich przejawy w swoim otoczeniu	grupy obce dyskryminacja uprzedzenia stereotypy hejt, mowa nienawiści ksenofobia piramida nienawiści	– podaje jeden <u>przykład zachowania</u> konformistycznego w sieci lub najbliższym otoczeniu, – przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, na czym polega zjawisko dyskryminacji, – <u>wskazuje sposoby</u> reagowania na dyskryminację w klasie i otoczeniu, – rozważa przy pomocy nauczyciela osobiste doświadczenia, w których był/była osobą dyskryminującą i dyskryminowaną, – rozpoznaje przykłady hejtu i mowy nienawiści w internecie i otoczeniu klasowym.	– identyfikuje <u>dwa zachowania</u> konformistyczne w sieci i najbliższym otoczeniu, – podaje i w prosty sposób omawia <u>dwa przykłady zachowań</u> dyskryminacyjnych, – <u>rozważa osobiste</u> doświadczenia, w których był/była osobą dyskryminującą i dyskryminowaną oraz swoją postawę w tych doświadczeniach, – wyjaśnia w prosty sposób, czym są ksenofobia oraz rasizm.	<u>przykłady</u> postaw konformistycznych, – omawia zjawisko dyskryminacji, <u>wskazując trzy źródła</u> i mechanizmy, które jej sprzyjają, – podaje i omawia <u>trzy przykłady zachowań</u> dyskryminacyjnych, – rozpoznaje i reaguje na <u>przykłady hejtu</u> i mowy nienawiści w internecie i otoczeniu klasowym, – wyjaśnia, czym są ksenofobia i rasizm, oraz podaje ich przykłady, – wyjaśnia, jak powstają stereotypy i uprzedzenia.	konformistyczna dla tożsamości społecznej oraz osobistej człowieka, – <u>analizuje cztery przykłady zachowań</u> dyskryminacyjnych.	konformistyczna dla tożsamości społecznej oraz osobistej człowieka, – podaje i omawia <u>pięć przykładów zachowań</u> dyskryminacyjnych, – <u>odwołując się do</u> piramidy nienawiści, analizuje wszystkie stopnie radykalizacji postaw w relacjach społecznych (R).
--	---	--	---	--	---	--	---

Numer lekcji	Wymagania szczegółowe podstawy programowej	Zagadnienia Treści	WYMAGANIA NA POSZCZEGÓLNE OCENY				
			konieczne (dopuszczający)	podstawowe (dostateczny)	rozszerzające (dobry)	dopelniające (bardzo dobry)	wykraczające (celujący)
	P – podstawowe F – fakultatywne		UCZEŃ/ UCZENNICA:	UCZEŃ/ UCZENNICA:	UCZEŃ/ UCZENNICA:	UCZEŃ/ UCZENNICA:	UCZEŃ/ UCZENNICA:

	DZO – działanie obywatelskie						
1.4	Uczeń: (P) I.4) identyfikuje zachowania, które budują współpracę i zaufanie w grupie, oraz takie, które prowadzą do konfliktów i podziałów; stosuje wybrane metody rozwiązywania konfliktów w grupie	fazy procesu grupowego zaufanie, współpraca i współdziałanie konflikty w grupie rozwiązywanie konfliktów w grupie	– wskazuje zachowania i postawy, które sprzyjają i utrudniają ich funkcjonowanie w grupie, – wskazuje <u>cztery fazy rozwoju grupy</u> , – identyfikuje <u>jedną przyczynę</u> spadku poziomu zaufania społecznego, – wskazuje <u>chociaż jedno zachowanie własne i innych, które sprzyja współpracy</u> , – wskazuje <u>trzy główne sposoby rozwiązywania konfliktów</u> .	– wskazuje i w prosty sposób omawia zachowania i postawy, które sprzyjają funkcjonowaniu w grupie i je utrudniają, – identyfikuje <u>trzy przyczyny</u> spadku poziomu zaufania społecznego, – wskazuje przyczyny konfliktów w grupach.	– wskazuje i omawia zachowania i postawy, które sprzyjają funkcjonowaniu w grupie i je utrudniają, – identyfikuje, w jakiej fazie są grupy zadaniowe, do których przynależy, – wyjaśnia, co to są relacje społeczne, – identyfikuje <u>trzy przyczyny</u> spadku poziomu zaufania społecznego i krótko je omawia, – wskazuje zachowania własne i innych, które sprzyjają współpracy, – wyjaśnia, kiedy warto sięgnąć po dany sposób rozwiązywania konfliktów.	– wskazuje i omawia zachowania i postawy, które sprzyjają funkcjonowaniu w grupie i je utrudniają, – uzasadnia dlaczego zaufanie ma szczególne znaczenie w budowaniu relacji społecznych, – opisuje na <u>podstawie badań, jaki jest poziom zaufania społecznego w Polsce</u> , – wskazuje zachowania własne i innych, które sprzyjają współpracy, – podaje, odwołując się do własnego doświadczenia, po jednym przykładzie konfliktów: <u>interesów, wartości, i relacji</u> , – identyfikuje po <u>jednym możliwym rozwiązaniu każdego z tych konfliktów</u> .	– analizuje, co się dzieje w grupach, do których przynależy na co dzień, – wskazuje i omawia zachowania i postawy, które sprzyjają funkcjonowaniu w grupie i je utrudniają, – rozpoznaje emocje i zachowania, które wzmacniają lub osłabiają grupę (R), – wskazuje instytucje, które cieszą się najmniejszym, a które – największym zaufaniem Polaków (R), – opisuje, na podstawie badań, jaki jest poziom współpracy polskich nastolatków (R), – rozważa, na ile wyniki tych badań są spójne z osobistym doświadczeniem współdziałania w grupie (R), – wskazuje <u>czynniki</u> .

							które sprzyjają rozwiązywaniu konfliktów, – omawia <u>pięć</u> postaw wobec konfliktów, uzasadniając, które z nich są najskuteczniejsze.
--	--	--	--	--	--	--	---

Numer lekcji	Wymagania szczegółowe podstawy programowej P – podstawowe F – fakultatywne DZO – działanie obywatelskie	Zagadnienia Treści	WYMAGANIA NA POSZCZEGÓLNE OCENY				
			konieczne (dopuszczający) UCZEŃ/ UCZENNICA:	podstawowe (dostateczny) UCZEŃ/ UCZENNICA:	rozszerzające (dobry) UCZEŃ/ UCZENNICA:	dopelniające (bardzo dobry) UCZEŃ/ UCZENNICA:	wykraczające (celujący) UCZEŃ/ UCZENNICA:
1.5	Uczeń: (P) I.5) korzystając z wyników badań, identyfikuje, co łączy, a co dzieli społeczeństwo polskie; wskazuje, z czego możemy być dumni jako państwo, a także formułuje w tej sprawie opinię i podejmuje dyskusję (F) I.2) analizuje zagadnienia budzące spory w społeczeństwie	dobro wspólne konflikt ideologiczny podziały społeczne dezinformacja fake news teoria spiskowa dialog	– przy pomocy nauczyciela wyjaśnia, co to jest dobro wspólne, – wskazuje <u>dwie postawy lub wartości</u> niezbędne do realizacji dobra wspólnego, – wskazuje, z czego jest dumna większość Polaków, – porównuje przy pomocy nauczyciela to, z czego jest dumny/dumna, z wynikami badań dotyczącymi całego społeczeństwa	– w prosty sposób wyjaśnia, co to jest dobro wspólne, – wskazuje <u>trzy postawy lub wartości</u> niezbędne do realizacji dobra wspólnego, – porównuje to, z czego jest dumny/dumna, z wynikami badań dotyczącymi całego społeczeństwa, – zna i stosuje sposoby weryfikacji informacji znalezionych	– wyjaśnia, co to jest dobro wspólne, – wskazuje <u>cztery postawy lub wartości</u> niezbędne do realizacji dobra wspólnego, – wskazuje <u>cztery tematy</u> , które dzielą społeczeństwo polskie, – stosuje sposoby prowadzenia debaty na tematy sporne, – wyjaśnia zagrożenia wynikające z dezinformacji	– argumentuje, dlaczego troska o dobro wspólne jest wspólną sprawą (R) , – wskazuje <u>cztery postawy lub wartości</u> niezbędne do realizacji dobra wspólnego i uzasadnia wybór, – analizuje i omawia, na podstawie badań, przekazów medialnych, własnych obserwacji i doświadczeń, co łączy Polaków,	– argumentuje zagrożenia wynikające z dezinformacji (fake newsów i teorii spiskowych), – wyszukuje informacje z różnych źródeł na wybrany temat dzielący społeczeństwo i identyfikuje różnice w stanowiskach, – stosuje zasady wybranej formy dyskusji.

polskim, formułuje opinię w jednej z kontrowersyjnych kwestii i podejmuje w tej sprawie dialog (F) I.5) korzystając z wyników badań, opisuje poziom zaufania społecznego oraz jego wpływ na funkcjonowanie społeczeństwa i stan demokracji; identyfikuje czynniki obniżające poziom zaufania społecznego i weryfikuje informacje budujące wybraną teorię spiskową (DZO) Aktywne uczestnictwo w debacie na wybrany temat społeczny, prezentowanie własnego zdania, które uczeń uzasadnia i którego broni, oraz podejmowanie dialogu z osobami o odmiennych	społeczeństwa, – wskazuje <u>dwa tematy</u>, które dzielią społeczeństwo polskie, – wskazuje przy pomocy nauczyciela <u>dwie cechy</u> fake newsów, – zna i stosuje przy pomocy nauczyciela sposoby weryfikacji informacji znalezionych w internecie, – formułuje <u>jeden argument</u> (przy pomocy nauczyciela) w dyskusji na jeden z wybranych tematów, – wskazuje <u>jeden temat</u>, który wywołuje spory w grupie rówieśniczej.	w internecie, – zna sposoby prowadzenia debaty na tematy sporne, – formułuje <u>dwa argumenty</u> w dyskusji na <u>jeden</u> z wybranych tematów.	(fake newsów i teorii spiskowych), – stosuje sposoby weryfikacji informacji znalezionych w internecie, – formułuje argumenty w dyskusji na <u>jeden</u> z wybranych w klasie tematów spornych, korzystając z różnych sprawdzonych źródeł, – identyfikuje w lokalnej społeczności lub w kraju temat, który budzi kontrowersje, – wskazuje <u>dwa tematy</u>, które wywołują spory w grupie rówieśniczej.	– rozważa, na ile wskazywane przez Polaków elementy łączące są tak samo ważne dla niego/niej, – rozważa, na podstawie badań, jakie postawy mogą być przyczyną konfliktów ideologicznych w Polsce, – wskazuje <u>pięć tematów</u>, które dzielią społeczeństwo polskie, – zna i stosuje sposoby prowadzenia debaty na tematy sporne, – formułuje i wyraża argumenty w dyskusji na jeden z wybranych tematów, korzystając z różnych źródeł, – identyfikuje w lokalnej społeczności lub w kraju temat, który budzi kontrowersje, i dąży do aktywnego udziału w tej dyskusji, – wyjaśnia, skąd się biorą teorie
--	--	---	---	---

	poglądach Kryteria oceny DZO: – adekwatności działania do postawionego celu – stopnia zaangażowania, w tym ilości włożonej pracy – skuteczności działania					spiskowe, – zna i wykorzystuje sposoby chronienia się przed dezinformacją.	
--	---	--	--	--	--	--	--

ROZDZIAŁ II. Szkoła jako wspólnota

PYTANIE WIODĄCE: Jak wspólnie tworzymy szkołę?

Numer lekcji	Wymagania szczegółowe podstawy programowej	Zagadnienia Treści	WYMAGANIA NA POSZCZEGÓLNE OCENY				
			konieczne (dopuszczający)	podstawowe (dostateczny)	rozszerzające (dobry)	dopelniające (bardzo dobry)	wykraczające (celujący)
			UCZEŃ/ UCZENNICA:	UCZEŃ/ UCZENNICA:	UCZEŃ/ UCZENNICA:	UCZEŃ/ UCZENNICA:	UCZEŃ/ UCZENNICA:
2.1	Uczeń: (P) II.1) opisuje znaczenie szkolnych reguł określonych w statucie lub innych dokumentach wewnątrzszkolnych oraz prawa i obowiązki	wewnątrzszkolne prawo oświatowe: statut szkoły i regulamin SU prawa i obowiązki uczniowski źródła praw i obowiązków	– wie, gdzie znajdzie się aktualny szkolny statut, – wskazuje <u>dwie kwestie</u> ważne dla ucznia w szkole, które uwzględnia statut szkolny, – wyszukuje przy pomocy nauczyciela	– wskazuje <u>trzy</u> kwestie ważne dla ucznia w szkole, które uwzględnia statut szkolny, – wymienia kwestie, jakie omawia regulamin SU, – wymienia prawa i obowiązki ucznia	– wskazuje w szkolnym statucie te sekcje, które osobiście mają dla ucznia największe znaczenie, – identyfikuje w szkolnym statucie lub regulaminie SU zapisy, które są nieprecyzyjne,	– wyraża opinię na temat wybranych zapisów statutu swojej szkoły, – wymienia wszystkie akty prawne wyższego rzędu, z których wynikają zapisy szkolnego statutu,	– wymienia i analizuje kluczowe zapisy statutu swojej szkoły, dotyczące wybranych obszarów funkcjonowania ucznia w szkole, – wyraża opinię na temat wybranych zapisów statutu

	uczniowskie, zna ich źródła i uzasadnienie, reaguje w sytuacjach naruszenia reguł (F) II.1) analizuje regulamin samorządu uczniowskiego lub inny wewnętrzny regulamin, a także ocenia jego regulacje i proponuje zmiany, jeśli są konieczne	ucznia organy szkoły: dyrektor, rada pedagogiczna, rada rodziców, samorząd uczniowski	kwestie, jakie omawia regulamin SU, – wyszukuje przy pomocy nauczyciela w szkolnym statucie sekcję dotyczącą praw i obowiązków ucznia, warunków i sposobu oceniania oraz organizacji pracy szkoły, – wskazuje, jakie prawa ucznia najczęściej są naruszane w szkole, – wskazuje organy w szkole, do których może się zgłosić uczeń, kiedy jego prawa są łamane.	opisane w szkolnych dokumentach, – wyszukuje w szkolnym statucie sekcję dotyczącą praw i obowiązków ucznia, warunków i sposobu oceniania oraz organizacji pracy szkoły, – bierze udział w klasowym omówieniu realizacji wybranych praw ucznia w szkole, – wskazuje, jakie prawa ucznia najczęściej są naruszane w szkole, – bierze udział w klasowym omówieniu realizacji wybranych obowiązków ucznia w szkole.	sprzeczne z innymi zapisami prawnymi, – analizuje swoje zaangażowanie w tworzenie zasad obowiązujących w szkole.	– identyfikuje w szkolnym statucie lub regulaminie SU zapisy, które są nieprecyzyjne, sprzeczne z innymi zapisami prawnymi, oraz formułuje propozycję ich zmiany, – wyjaśnia, jakie znaczenie dla całej szkolnej społeczności ma regulamin SU, – formułuje opinię na temat realizacji wybranych praw ucznia w szkole, – formułuje opinię na temat realizacji przez uczniów wybranych obowiązków ucznia w szkole, – wyjaśnia, w jaki sposób uczniowie mogą wpływać na reguły obowiązujące w ich szkole.	swojej szkoły, – omawia wybrane prawa i obowiązki ucznia w szkole, – wskazuje wszystkie akty wyższego rzędu, które są źródłem praw i obowiązków ucznia.
--	---	---	--	---	---	--	---

Numer lekcji	Wymagania szczegółowe podstawy programowej	Zagadnienia Treści	WYMAGANIA NA POSZCZEGÓLNE OCENY				
			konieczne (dopuszczający)	podstawowe (dostateczny)	rozszerzające (dobry)	dopelniające (bardzo dobry)	wykraczające (celujący)
	P – podstawowe F – fakultatywne DZO – działanie		UCZEŃ/ UCZENNICA:	UCZEŃ/ UCZENNICA:	UCZEŃ/ UCZENNICA:	UCZEŃ/ UCZENNICA:	UCZEŃ/ UCZENNICA:

	obywatelskie						
2.2	Uczeń: (P) II.2) diagnozuje problemy i potrzeby społeczności szkolnej, proponuje konstruktywne rozwiązania, a także w miarę możliwości (samodzielnie lub zespołowo) podejmuje działanie w tej sprawie (F) II.3) Wyjaśnia, czym są mediacje i kiedy mogą być stosowane; wymienia korzyści wynikające z wykorzystania mediacji w konfliktach rówieśniczych i szkolnych; gdy jest to możliwe, w sytuacjach spornych odwołuje się do mediacji (F) (DZO) Napisanie wniosku o dofinansowanie projektu w ramach szkolnego lub lokalnego budżetu partycypacyjnego lub innego wniosku o wsparcie	szkolna społeczność więzi społeczne przynależność diagnoza potrzeb metody diagnozy mediacje szkolne mediator rówieśniczy budżet obywatelski	– wskazuje członków szkolnej społeczności, – wskazuje <u>jedną</u> metodę, za pomocą której można zbadać potrzeby szkolnej społeczności, – wskazuje <u>rozpoznany w klasie jeden obszar problematyczny / obszar do rozwoju w funkcjonowaniu szkoły</u>, – wskazuje <u>przy pomocy nauczyciela, co można zrobić w danej sprawie (kroki)</u>, – wyjaśnia, kiedy pomocne są mediacje, – wyszukuje przy pomocy nauczyciela podstawowe informacje na temat budżetu uczniowskiego, – wskazuje i zgłasza <u>pomysł</u>, który mógłby być sfinansowany z budżetu uczniowskiego.	–wskazuje <u>pięć pytań</u>, które pomogą zbadać poczucie przynależności do szkoły uczniów w swojej szkole (R), – wskazuje <u>dwie metody</u> za pomocą których można zbadać potrzeby szkolnej społeczności, – wskazuje, <u>co można zrobić w danej sprawie (kroki)</u>, – samodzielnie wyszukuje podstawowe informacje na temat budżetu uczniowskiego.	– wskazuje <u>trzy metody</u>, za pomocą których można zbadać potrzeby szkolnej społeczności, – samodzielnie identyfikuje <u>jeden obszar problematyczny / obszar do rozwoju w funkcjonowaniu szkoły</u>, który wymaga działania i badania pod kątem potrzeb członków szkolnej społeczności, – przygotowuje projekt działania wraz z wnioskiem o sfinansowanie go z budżetu uczniowskiego (w oparciu o dokumentację w swojej szkole lub z innych szkół).	– uzasadnia, że szkoła jest społecznością, w której istnieją więzi formalne i obiektywne (R), – formułuje zespołowo <u>pięć pytań</u>, które pomogą zbadać poczucie przynależności do szkoły uczniów placówki, do której uczęszcza (R), – wskazuje <u>cztery metody</u>, za pomocą których można zbadać potrzeby szkolnej społeczności, – wyjaśnia, na czym polegają mediacje, – formułuje <u>trzy argumenty</u> za korzystaniem z mediacji w rozwiązywaniu sporów między rówieśnikami lub między uczniami i nauczycielami, – wskazuje <u>trzy cechy</u>, jakimi powinien charakteryzować się	– rozważa, na ile czuje się przynależny do szkolnej społeczności, oraz wskazuje czynniki, które wpływają na poziom poczucia tej przynależności (R), – wskazuje <u>pięć metod</u>, za pomocą których można zbadać potrzeby szkolnej społeczności, – samodzielnie identyfikuje i omawia <u>obszar problematyczny / obszar do rozwoju w funkcjonowaniu szkoły</u>, który wymaga działania i badania pod kątem potrzeb członków szkolnej społeczności, – dobiera adekwatną metodą badawczą do wybranego problemu/ obszaru, – wskazuje <u>trzy źródła finansowania działań społecznych</u> (R), – wyjaśnia, jakie

	finansowe					mediator.	działania mogą być finansowane z budżetu obywatelskiego (R), – wskazuje <u>dwa przykłady</u> lokalnych inicjatyw, które były finansowane z budżetu obywatelskiego w gminie (R).
	Kryteria oceny DZO: – adekwatności działania do postawionego celu – stopnia zaangażowania, w tym ilości włożonej pracy – skuteczności działania						

Numer lekcji	Wymagania szczegółowe podstawy programowej P – podstawowe F – fakultatywne DZO – działanie obywatelskie	Zagadnienia	WYMAGANIA NA POSZCZEGÓLNE OCENY				
			konieczne (dopuszczający) UCZEŃ/ UCZENNICA:	podstawowe (dostateczny) UCZEŃ/ UCZENNICA:	rozszerzające (dobry) UCZEŃ/ UCZENNICA:	dopelniające (bardzo dobry) UCZEŃ/ UCZENNICA:	wykraczające (celujący) UCZEŃ/ UCZENNICA:
2.3	Uczeń: (P) II.3) opisuje ideę samorządności uczniowskiej, w tym samorząd klasowy, szkolny i radę szkoły; analizuje mechanizmy włączania uczniów	samorząd uczniowski prawo oświatowe samorządność partycypacja	– wyjaśnia, kto tworzy samorząd uczniowski (SU), – wymienia <u>dwa</u> <u>uprawnienia</u> SU, – wymienia <u>dwie</u> <u>korzyści</u> dobrego funkcjonowania SU,	– wymienia <u>trzy</u> <u>uprawnienia</u> SU, – wymienia <u>trzy</u> <u>korzyści</u> dobrego funkcjonowania SU, – wskazuje <u>dwa</u> <u>działania</u> własne	– wymienia <u>cztery</u> <u>uprawnienia</u> SU, – wskazuje <u>jedno</u> <u>źródło</u> <u>prawne</u> <u>uprawnień</u> SU, – wymienia <u>cztery</u> <u>korzyści</u> dobrego	– wymienia <u>pięć</u> <u>uprawnień</u> SU, – omawia <u>dwa</u> <u>źródła</u> <u>prawne</u> <u>uprawnień</u> SU, – omawia <u>pięć</u> <u>korzyści</u> dobrego	– wymienia <u>sześć</u> <u>uprawnień</u> SU, – omawia <u>trzy</u> <u>źródła</u> <u>prawne</u> <u>uprawnień</u> SU, – omawia <u>sześć</u> <u>korzyści</u> dobrego

w decydowanie o sprawach szkoły, a także wykorzystuje samodzielnie lub w grupie wybrany mechanizm. (DZO) Kandydowanie w klasowych lub szkolnych wyborach, w tym prowadzenie kampanii wyborczej Kryteria oceny DZO: – adekwatności działania do postawionego celu – stopnia zaangażowania, w tym ilości włożonej pracy – skuteczności działania (PR) Realizacja projektu badawczego: Rola demokracji w szkole – czy uczniowie powinni posiadać większy wpływ na podejmowanie decyzji	proces decyzyjny w szkole samorząd klasowy rada szkoły wybory do władz samorządu uczniowskiego	– wskazuje <u>jedno działanie</u> własne lub kolegi w SU, – wskazuje <u>inicjatywy</u> szkolne podjęte przez SU w ostatnich <u>dwóch latach</u>, – wie, gdzie znaleźć regulamin SU, – wymienia, korzystając z regulaminu SU, wszystkie organy szkolnego samorządu, – wskazuje członków rady szkoły, – bierze czynny udział w wyborach do SU, – podaje <u>dwie decyzje</u>, jakie mogą podejmować uczniowie w szkole, – angażuje się w prace zespołu projektowego zgodnie z przypisanymi zadaniami.	w SU, – wyjaśnia, co trzeba zrobić, żeby wystartować w wyborach do SU, – podaje <u>trzy decyzje</u>, jakie mogą podejmować uczniowie w szkole, i krótko je omawia, – angażuje się w prace zespołu projektowego zgodnie z przypisanymi zadaniami oraz zgłasza własne inicjatywy w tym projekcie.	funkcjonowania SU, – rozważa własne zaangażowanie w działanie SU, – wymienia wszystkie organy szkolnego samorządu, – wyjaśnia, czym zajmuje się rada szkoły, – wyjaśnia, co trzeba zrobić, żeby wystartować w wyborach do SU, – zgłasza swoją kandydaturę do wyborów do SU: formułuje opis swojej kandydatury, – formułuje samodzielnie <u>dwa argumenty</u> za większym wpływem uczniów na życie szkoły, – angażuje się w formułowanie celów i zadań zespołu projektowego.	funkcjonowania SU, – ocenia, czy zapisy szkolnego regulaminu SU pozwalają wszystkim uczniom na realne włączenie się, – formułuje <u>dwa argumenty</u> za powołaniem rady szkoły, – zgłasza swoją kandydaturę do wyborów do SU: formułuje opis swojej kandydatury, <u>co najmniej trzy argumenty</u> przekonujące do głosowania za tą kandydaturą i jeden postulat, dotyczący np. zmian w funkcjonowaniu uczniowskiego samorządu, – formułuje samodzielnie <u>trzy argumenty</u> za większym wpływem uczniów na życie szkoły.	funkcjonowania SU, – omawia <u>szczególno</u> jedną z korzyści, odwołując się do praktyki swojej szkolnej społeczności, – wskazuje <u>trzy</u> <u>cechy</u> dobrze funkcjonującego SU, – ocenia, w jakich obszarach jego szkolny SU dobrze funkcjonuje, a które z obszarów wymagają rozwoju, – omawia <u>cztery</u> <u>poziomy</u> włączenia wszystkich uczniów w podejmowanie decyzji w szkole (informowanie, konsultowanie, współdecydowanie, decydowanie), – ocenia, odwołując się do przykładów, na ile w ich szkole obecne są poziomy włączania w procesy decyzyjne w szkole, – omawia <u>wszystkie</u> <u>cechy</u> <u>demokratyczne</u> wyborów do SU, – wskazuje źródło
---	--	---	--	--	--	--

							informacji o sposobie przeprowadzania wyborów do SU (R).
--	--	--	--	--	--	--	--

ROZDZIAŁ III. Samorząd terytorialny

PYTANIE WIODĄCE: Jak budujemy wspólnotę lokalną i regionalną?

Numer lekcji	Wymagania szczegółowe podstawy programowej	Zagadnienia Treści	WYMAGANIA NA POSZCZEGÓLNE OCENY				
			konieczne (dopuszczający)	podstawowe (dostateczny)	rozszerzające (dobry)	dopełniające (bardzo dobry)	wykraczające (celujący)
	P – podstawowe F – fakultatywne DZO – działanie obywatelskie		UCZEŃ/ UCZENNICA:	UCZEŃ/ UCZENNICA:	UCZEŃ/ UCZENNICA:	UCZEŃ/ UCZENNICA:	UCZEŃ/ UCZENNICA:

3.1	Uczeń: (P) III.1) identyfikuje i opisuje specyficzne cechy swojej społeczności lokalnej oraz dziedzictwo budujące lokalną tożsamość i lokalny patriotyzm; formułuje opinię i podejmuje dyskusję o najważniejszych wyzwaniach stojących przed społecznością (F) III.5) diagnozuje problemy i potrzeby społeczności lokalnej dotyczące młodych ludzi, a także proponuje konstruktywne rozwiązania tych problemów oraz korzysta z dostępnych mechanizmów demokratycznych, by je zasygnalizować (DZO) Aktywne uczestnictwo w przygotowaniu obchodów rocznicy ważnego	społeczność lokalna tożsamość lokalna dziedzictwo: materialne, niematerialne, naturalne patriotyzm lokalny	– w prosty sposób wyjaśnia, co to jest lokalna społeczność, – przy pomocy nauczyciela opisuje swoją lokalną społeczność, – wskazuje <u>jeden przykład patriotyzmu lokalnego</u>, – wskazuje <u>jeden problem, z którym mierzy się jego/jej lokalna społeczność</u>, – bierze udział (bierny) w <u>jednych historycznych obchodach w społeczności lokalnej</u>.	– wyjaśnia, co to jest lokalna społeczność, – w prosty sposób opisuje swoją społeczność lokalną, podając jej członków oraz wybrane charakterystyczne elementy, – wymienia <u>dwa przejawy patriotyzmu lokalnego</u>, – identyfikuje we współpracy z członkami społeczności lokalnej <u>dwa problemy, z którymi mierzy się jego/jej lokalna społeczność</u>, wyraża własną opinię w ich sprawie.	– opisuje swoją społeczność lokalną, podając jej członków oraz charakterystyczne elementy, – podejmuje zadania związane z organizacją ważnych historycznych obchodów w społeczności lokalnej.	– rozważa własne poczucie przynależności do lokalnej społeczności, – wymienia <u>trzy przejawy patriotyzmu lokalnego</u>, – identyfikuje we współpracy z członkami społeczności lokalnej <u>trzy problemy, z którymi mierzy się jego/jej lokalna społeczność</u>, wyraża własną opinię w ich sprawie oraz formułuje propozycje możliwych rozwiązań.	– wskazuje i omawia <u>sześć elementów</u> tworzących lokalną społeczność, – wymienia <u>po trzy przykłady dziedzictwa materialnego, niematerialnego i naturalnego</u> społeczności, do której czuje przynależność, – wyjaśnia, czym różni się patriotyzm od patriotyzmu lokalnego, oraz wskazuje podobieństwa między tymi postawami, – omawia <u>znaczenie patriotycznej postawy wobec lokalnej społeczności</u>, wskazując korzyści z tego płynące (R), – omawia ruchy miejskie jako przejaw lokalnego zaangażowania (R).
-----	---	--	---	---	---	--	--

	wydarzenia historycznego (nieorganizowanego w ramach działalności szkoły) lub w innych obchodach Kryteria oceny DZO: – adekwatności działania do postawionego celu – stopnia zaangażowania, w tym ilości włożonej pracy – skuteczności działania						
Numer lekcji	Wymagania szczegółowe podstawy programowej	Zagadnienia Treści	WYMAGANIA NA POSZCZEGÓLNE OCENY				
			konieczne (dopuszczający)	podstawowe (dostateczny)	rozszerzające (dobry)	dopelniające (bardzo dobry)	wykraczające (celujący)
	P – podstawowe F – fakultatywne DZO – działanie obywatelskie		UCZEŃ/ UCZENNICA:	UCZEŃ/ UCZENNICA:	UCZEŃ/ UCZENNICA:	UCZEŃ/ UCZENNICA:	UCZEŃ/ UCZENNICA:

3.2	Uczeń: (P) III.2) porównuje zadania i kompetencje poszczególnych szczebli samorządu terytorialnego, w tym jednostek pomocniczych gminy, oraz ich wpływ na własne życie i życie społeczności; wyjaśnia znaczenie samorządności i pomocniczości	samorządność samorząd terytorialny zasada pomocniczości i organy samorządu terytorialnego zadania samorządu terytorialnego własne, zlecone, powierzone jednostki samorządu terytorialnego gmina, powiat, województwo	– wyjaśnia przy pomocy nauczyciela, po co nam samorządy, – wskazuje <u>jeden przykład</u> realizacji zasady pomocniczości w samorządach, – wymienia przy pomocy nauczyciela <u>wszystkie jednostki samorządu terytorialnego regionalnego i lokalnego</u>, – wskazuje <u>po jednym zadaniu własnym gminy, powiatu i województwa</u>, – wymienia <u>dwa przykłady zadań zleconych gminy</u>, – wyszukuje przy pomocy nauczyciela i wskazuje organy stanowiące prawo i wykonawcze działające na terenie gminy, powiatu i województwa, – wskazuje <u>dwie kompetencje organów stanowiących i wykonawczych na poziomie gminy, powiatu i województwa</u>, – wyszukuje <u>jeden</u>	– wyjaśnia w prosty sposób, po co nam samorządy, – wskazuje <u>dwa przykłady</u> realizacji zasady pomocniczości w samorządach, – wymienia <u>wszystkie jednostki samorządu terytorialnego regionalnego i lokalnego</u>, – wskazuje <u>trzy zadania własne gminy, powiatu i województwa</u>, wymienia <u>po jednym przykładzie zadań zleconych gminy, powiatu i województwa</u>, – wyszukuje i wskazuje organy stanowiące prawo i wykonawcze działające na terenie gminy, powiatu i województwa, – wskazuje <u>trzy kompetencje organów stanowiących i wykonawczych na poziomie gminy, powiatu</u>	– wyjaśnia, po co społeczeństwu samorządy, – omawia zasadę pomocniczości, odwołując się do konkretnych przykładów dotyczących funkcjonowania samorządu terytorialnego, – rozróżnia zadania własne, zlecone i powierzone samorządu terytorialnego, – wskazuje <u>cztery zadania własne gminy, powiatu i województwa</u>, – wymienia <u>po dwa przykłady zadań zleconych gminy, powiatu i województwa</u>, – wskazuje organy stanowiące prawo i wykonawcze działające na terenie gminy, powiatu i województwa oraz podaje jeden przykład ich zastosowania, – omawia <u>cztery kompetencje organów stanowiących i wykonawczych na poziomie gminy, powiatu i województwa</u> oraz podaje jeden przykład ich zastosowania, – wskazuje <u>jeden przykład</u> jednostek pomocniczych gminy oraz wyjaśnia ich znaczenie w funkcjonowaniu	– <u>analizuje znaczenie samorządności dla funkcjonowania wspólnot (szkolnej, lokalnej, zawodowej)</u>, – wskazuje <u>pięć zadań własnych gminy, powiatu i województwa</u>, – wskazuje <u>po trzy przykłady zadań zleconych gminy, powiatu i województwa</u>, – wymienia organy stanowiące prawo i wykonawcze działające na terenie gminy, powiatu i województwa, – omawia <u>cztery kompetencje organów stanowiących i wykonawczych na poziomie gminy, powiatu i województwa</u> oraz podaje jeden przykład ich zastosowania, – <u>omawia wpływ wybranych dwóch decyzji podjętych w jego/jej gminie na codzienne życie mieszkańców</u>, – wskazuje akty prawne regulujące zasady funkcjonowania samorządu terytorialnego.	– wyjaśnia, na czym polega zasada decentralizacji władzy publicznej, – wskazuje <u>siedem zadań własnych gminy, powiatu i województwa</u>, – wskazuje, jakie organy stanowiące prawo i wykonawcze działają na terenie gminy, powiatu i województwa, – omawia <u>cztery kompetencje organów stanowiących i wykonawczych na poziomie gminy, powiatu i województwa</u> oraz podaje jeden przykład ich zastosowania, – <u>omawia wpływ wybranych dwóch decyzji podjętych w jego/jej gminie na codzienne życie mieszkańców</u>, – wskazuje akty prawne regulujące zasady funkcjonowania samorządu terytorialnego.
-----	--	---	--	---	--	---	--

			<u>przykład</u> jednostek pomocniczych swojej gminy, – omawia przy pomocy nauczyciela, jak realizacja zadań w gminie wpływa bezpośrednio na życie mieszkańców, – wyszukuje przy pomocy nauczyciela bieżące informacje dotyczące działań podejmowanych przez jego/jej gminę.	i województwa, – omawia w prosty sposób, jak realizacja zadań w gminie wpływa bezpośrednio na życie mieszkańców, – wyszukuje bieżące informacje dotyczące działań podejmowanych przez jego/jej gminę.	powiatu i województwa, – wskazuje <u>jeden przykład</u> jednostek pomocniczych swojej gminy, – ocenia, w jaki sposób realizacja zadań w gminie wpływa bezpośrednio na życie mieszkańców, – omawia wpływ wybranych <u>dwóch decyzji</u> podjętych w jego/jej gminie na codzienne życie mieszkańców.	wspólnot lokalnych, – wyszukuje bieżące informacje dotyczące działań podejmowanych przez jego/jej gminę.	
--	--	--	--	--	--	--	--

Numer lekcji	Wymagania szczegółowe podstawy programowej	Zagadnienia Treści	WYMAGANIA NA POSZCZEGÓLNE OCENY				
			konieczne (dopuszczający)	podstawowe (dostateczny)	rozszerzające (dobry)	dopelniające (bardzo dobry)	wykraczające (celujący)
			UCZEŃ/ UCZENNICA:	UCZEŃ/ UCZENNICA:	UCZEŃ/ UCZENNICA:	UCZEŃ/ UCZENNICA:	UCZEŃ/ UCZENNICA:
3.3	Uczeń: (P) III.3) opisuje sposoby podejmowania decyzji przez organy władz wykonawczych i uchwałodawczych jednostek samorządu	władza samorządowa organy władzy: uchwałodawcze, wykonawcze samorząd terytorialny	– omawia przy pomocy nauczyciela organy wykonawcze i sposób, w jaki podejmują decyzje w <u>gminie, powiecie i województwie</u>, – wskazuje organy wykonawcze jednoosobowe	– omawia w prosty sposób organy wykonawcze i sposób, w jaki podejmują decyzje w <u>gminie, powiecie i województwie</u>, – wyszukuje <u>dwa przykłady spraw</u>, którymi w ostatnim	– wyjaśnia, jakie organy wykonawcze i w jaki sposób podejmują decyzje w <u>gminie, powiecie i województwie</u>, – odróżnia organy wykonawcze jednoosobowe od	– wskazuje <u>siedem sposobów na uczestniczenie mieszkańców w procesach decyzyjnych</u> we wspólnocie samorządowej, – omawia <u>szczegółowo jeden</u>	– wyjaśnia różnice między zarządzeniem a decyzją administracyjną (R), – omawia ścieżkę tworzenia prawa miejscowego (od inicjatywy uchwałodawczej do

terytorialnego; identyfikuje mechanizmy udziału mieszkańców w procesach decyzyjnych i wykorzystuje wybrany mechanizm	jednostki pomocnicze	i kolegialne, – wyszukuje przy pomocy nauczyciela lub kolegi <u>dwa przykłady spraw</u> , którymi w ostatnim czasie zajmowali się radni w jego/jej gminie/mieście,	czasie zajmowali się radni w jego/jej gminie/mieście, – formułuje wspólnie z innymi uczniami pytania do wybranego organu w gminie lub powiecie) i wypisuje te zadania, które w ostatnim czasie zostały podjęte przez dany organ, – wskazuje <u>trzy sposoby na uczestniczenie mieszkańców w procesach decyzyjnych</u> we wspólnocie samorządowej,	kolegialnych, – wyjaśnia, czym są akty prawa miejscowego, oraz podaje ich przykłady, – wykorzystuje wiedzę o kompetencjach wybranego organu samorządu terytorialnego, formułuje pytania do przedstawiciela tego organu i wypisuje te zadania, które w ostatnim czasie zostały podjęte przez dany organ, – wskazuje <u>pięć sposobów na uczestniczenie mieszkańców w procesach decyzyjnych</u> we wspólnocie samorządowej,	z nich, wyjaśniając, jakie znaczenie ma <u>aktywny udział mieszkańców w podejmowaniu decyzji</u> .	ogłoszenia uchwały) (R), – omawia na <u>przykładzie</u> znaczenie komisji jako organów pomocniczych (R), – wyjaśnia, dlaczego prawo zobowiązuje do powołania minimum dwóch obowiązkowych komisji: petycji, skargi i wniosków oraz rewizyjnej (R), – wyszukuje <u>dwa przykłady spraw</u> , którymi w ostatnim czasie zajmowali się radni w jego/jej gminie/mieście, – omawia szczegółowo <u>jeden</u> z nich, wyjaśniając, jakie znaczenie ma aktywny udział mieszkańców w podejmowaniu decyzji.
(F) III.3) wyszukuje aktualne informacje o pracach rady gminy lub miasta oraz działaniu komisji powołanych przez radę gminy lub miasta, wybiera i śledzi interesujące go zagadnienie, formułuje i przedstawia opinię na jego temat	gmina, powiat województwo	– formułuje przy pomocy nauczyciela lub innych kolegów pytania do wybranego organu w gminie lub powiecie, – wypisuje zadania, które zostały podjęte w ostatnim czasie przez dany organ gminy, – wskazuje <u>dwa sposoby na uczestniczenie mieszkańców w procesach decyzyjnych</u> we wspólnocie samorządowej,	– omawia w prosty sposób <u>jeden z nich</u> i formułuje <u>jeden argument</u> zachęcający do aktywnego udziału mieszkańców w podejmowaniu decyzji, – wyszukuje w swojej gminie / swoim mieście <u>jedną sprawę, w której prowadzone są konsultacje społeczne</u> , formułuje na piśmie – na podstawie zdobytych informacji – własną	– wskazuje <u>pięć sposobów na uczestniczenie mieszkańców w procesach decyzyjnych</u> we wspólnocie samorządowej, – wyszukuje w swojej gminie / swoim mieście <u>jedną sprawę, w której prowadzone są konsultacje społeczne</u> , formułuje na piśmie – na podstawie zdobytych informacji – własną opinię w tej sprawie oraz przekazuje ją, zgodnie z ustalonych		
(DZO) Aktywny udział w spotkaniu z przedstawicielami organów władzy publicznej, w ramach którego uczeń zadaje pytania dotyczące kompetencji tych organów		– omawia przy pomocy nauczyciela lub kolegów szczegółowo <u>jeden z nich</u> i formułuje <u>jeden argument</u> zachęcający do aktywnego udziału mieszkańców w podejmowaniu				
(DZO)						

	Uczestnictwo w konsultacjach społecznych na wybrany temat lub w wysłuchaniu publicznym, w ramach których uczeń formułuje własną opinię i przekazuje ją odpowiednim władzom Kryteria oceny DZO: – adekwatności działania do postawionego celu – stopnia zaangażowania, w tym ilości włożonej pracy – skuteczności działania		decyzji, – wyszukuje w swojej gminie / swoim mieście <u>jedną sprawę, w której prowadzone są konsultacje społeczne.</u>	opinię w tej sprawie.	trybem dla konsultacji społecznych, do odpowiednich organów.		
--	---	--	---	-----------------------	--	--	--

Numer lekcji	Wymagania szczegółowe podstawy programowej	Zagadnienia Treści	WYMAGANIA NA POSZCZEGÓLNE OCENY				
			konieczne (dopuszczający)	podstawowe (dostateczny)	rozszerzające (dobry)	dopelniające (bardzo dobry)	wykraczające (celujący)
	P – podstawowe F – fakultatywne DZO – działanie obywatelskie		UCZEŃ/ UCZENNICA:	UCZEŃ/ UCZENNICA:	UCZEŃ/ UCZENNICA:	UCZEŃ/ UCZENNICA:	UCZEŃ/ UCZENNICA:

3.4	Uczeń: (P) III.4) identyfikuje formy aktywności obywatelskiej, w tym wolontariat, i dostępne lokalnie mechanizmy wspierające zaangażowanie mieszkańców (np. budżet obywatelski, inicjatywę lokalną, fundusz sołecki) oraz w miarę możliwości wykorzystuje wybrany mechanizm w sprawie ważnej dla siebie lub społeczności (F) III.4) identyfikuje lokalnie działające organizacje pozarządowe, poznaje ich działania, szuka tych, których cele podziela, oraz poznaje różnorodne formy zaangażowania w ich działania, w tym wolontariat, i w miarę możliwości angażuje się	aktywność obywatelska: polityczna, społeczna inicjatywa lokalna budżet obywatelski fundusz sołecki wolontariat partycypacja	– wskazuje co najmniej <u>dwie dostępne formy zaangażowania się w życie społeczności</u> (np. wolontariat, inicjatywa obywatelska, budżet obywatelski), – wyszukuje przy pomocy nauczyciela <u>jedno działanie w jego/jej gminie sfinansowane z budżetu obywatelskiego</u>, – przygotowuje przy pomocy nauczyciela wybrane elementy szkicu wniosku o realizację projektu ze środków z budżetu obywatelskiego, posługując się obowiązującymi w jego/jej gminie zasadami i z wykorzystaniem obowiązującego formularza, – wyjaśnia, na czym polega wolontariat, – wskazuje w swojej lokalnej społeczności dwa miejsca, gdzie można zaangażować się w działanie wolontariackie, – nawiązuje	– wskazuje co najmniej <u>trzy dostępne formy zaangażowania się w życie społeczności</u> (np. wolontariat, inicjatywa obywatelska, budżet obywatelski), – rozważa, która z nich jest najbardziej dostępna dla osób w jego / jej wieku, – wymienia <u>dwa sposoby informowania o problemach lokalnej społeczności</u>, dostępne dla nastolatków, <u>podaje jeden przykład takiego działania</u>, – wyszukuje <u>jedno działanie w swojej gminie sfinansowane z budżetu obywatelskiego</u>, – przygotowuje wybrane elementy szkicu wniosku o realizację projektu ze środków z budżetu obywatelskiego, posługując się obowiązującymi w jego/jej gminie zasadami i z wykorzystaniem obowiązującego formularza,	– wymienia <u>dwa sposoby informowania o problemach lokalnej społeczności</u>, dostępne dla nastolatków, <u>podaje jeden przykład takiego działania</u>, – wyszukuje dwa działania w swojej gminie sfinansowane z budżetu obywatelskiego, – wyszukuje zasady, terminy i przeznaczone na to działania kwoty w swojej gminie, – przygotowuje szkic wniosku o realizację projektu ze środków z budżetu obywatelskiego, posługując się obowiązującymi w jego/jej gminie zasadami i z wykorzystaniem obowiązującego formularza.	– wskazuje i omawia co najmniej <u>cztery dostępne formy zaangażowania się w życie społeczności</u> (np. wolontariat, inicjatywa obywatelska, budżet obywatelski), – wymienia <u>trzy sposoby informowania o problemach lokalnej społeczności</u>, dostępne dla nastolatków, <u>podaje jeden przykład takiego działania</u>, – wyjaśnia, na czym polega inicjatywa lokalna, jakich spraw może dotyczyć, – wyjaśnia, czym jest budżet obywatelski, – wskazuje <u>obszary</u>, jakie mogą być objęte budżetem obywatelskim, – wyjaśnia procedurę towarzyszącą zgłaszaniu projektów do budżetu obywatelskiego, – rozważa wpływ	– uzasadnia, dlaczego warto angażować się w życie lokalnej społeczności, – podaje <u>przykład</u> aktywności politycznej i aktywności społecznej, – podaje <u>jeden przykład inicjatywy lokalnej</u> ze swojej społeczności lokalnej lub spoza niej, – wymienia <u>wszystkie etapy</u> wdrażania budżetu obywatelskiego (R), – <u>formuluje trzy argumenty</u>, które mogłyby przekonać rówieśników do zaangażowania w przygotowanie projektu do budżetu obywatelskiego, – wyjaśnia, czym jest fundusz sołecki oraz wyjaśnia znaczenie jego istnienia w małych gminach (R), – analizuje poziom zaangażowania Polaków w wolontariat oraz
-----	---	---	---	---	--	--	--

w działalność organizacji (DZO) Napisanie wniosku o dofinansowanie projektu w ramach szkolnego lub lokalnego budżetu partycypacyjnego lub innego wniosku o wsparcie finansowe (DZO) Nawiązanie współpracy jako wolontariusz z lokalną organizacją społeczną lub instytucją publiczną w celu wsparcia realizacji jej celów statutowych, po czym przedstawienie na forum klasy efektów swojego zaangażowania Kryteria oceny DZO: – adekwatności działania do postawionego celu – stopnia zaangażowania, w tym ilości włożonej pracy		z inicjatywy nauczyciela krótko- lub długoterminową współpracę wolontariacką.	formularza, – nawiązuje samodzielnie krótko- lub długoterminową współpracę wolontariacką.		wolontariatu na osobisty rozwój.	formuluje dwa argumenty, które mogłyby przekonać rówieśników do większego zaangażowania, – rozważa przyczyny, dla których część osób angażuje się w działania wolontariackie.
--	--	--	--	--	---	--

	– skuteczności działania						
--	--------------------------	--	--	--	--	--	--

Numer lekcji	Wymaganie szczegółowe z podstawy programowej	Zagadnienia Treści	WYMAGANIA NA POSZCZEGÓLNE OCENY				
			konieczne (dopuszczający)	podstawowe (dostateczny)	rozszerzające (dobry)	dopelniające (bardzo dobry)	wykraczające (celujący)
	P – podstawowe F – fakultatywne DZO – działanie obywatelskie		UCZEŃ/ UCZENNICA:	UCZEŃ/ UCZENNICA:	UCZEŃ/ UCZENNICA:	UCZEŃ/ UCZENNICA:	UCZEŃ/ UCZENNICA:
3.5	Uczeń: (P) III.5) opisuje ideę młodzieżowych rad gmin, miast, powiatów i sejmików wojewódzkich, wyszukuje rady działające w swojej okolicy, a także analizuje ich pracę i w miarę możliwości włącza się w ich działania (F) III.5) diagnozuje problemy i potrzeby społeczności lokalnej	młodzieżowe rady młodzież lokalne problemy petycja, list otwarty	– wyszukuje istniejące w regionie młodzieżowe organy samorządowe (rady gminy/miasta, powiatu, sejmik wojewódzki), – wskazuje wyjaśnia wybrane cele powoływania młodzieżowych rad, – wskazuje, kto może kandydować do młodzieżowych rad, – identyfikuje (przy pomocy nauczyciela lub kolegów) w lokalnej społeczności problemy, które dotyczą bezpośrednio młodzieży,	– wskazuje trzy cele powoływania młodzieżowych rad, – podaje przykład realizacji wybranej kompetencji rad młodzieżowych: konsultacyjnej, doradczej i inicjatywnej, – identyfikuje w lokalnej społeczności problemy, które dotyczą bezpośrednio młodzieży, – formułuje dla dwóch wybranych problemów propozycje ich rozwiązań,	– wskazuje i omawia najważniejszy cel powoływania młodzieżowych rad, – wyjaśnia, w jaki sposób powstają młodzieżowe rady i kto może do nich kandydować, – opracowuje i wysyła jeden projekt petycji lub listu otwartego do przedstawicieli władz publicznych w sprawie zdiagnozowanego problemu społecznego dotyczącego młodzieży.	– wskazuje i omawia cztery cele powoływania młodzieżowych rad, – identyfikuje i omawia w lokalnej społeczności problemy, które dotyczą bezpośrednio młodzieży, – formułuje dla trzech wybranych problemów propozycje ich rozwiązań, – omawia dostępne demokratyczne mechanizmy pozwalające sygnalizować problemy i potrzeby	– formułuje trzy argumenty wyjaśniające edukacyjny charakter rad młodzieżowych. – podaje przykłady realizacji trzech kompetencji rad młodzieżowych: konsultacyjnej, doradczej i inicjatywnej, – omawia jeden przykład skutecznego działania młodzieżowej rady miasta, – podaje jeden przykład młodzieżowych rad

	dotykające młodych ludzi, a także proponuje konstruktywne rozwiązania tych problemów oraz korzysta z dostępnych mechanizmów demokratycznych, by je zasygnalizować (DZO) Napisanie i wysłanie (opublikowanie) petycji, listu lub listu otwartego do przedstawicieli władz publicznych w ważnej dla ucznia sprawie Kryteria oceny DZO: – adekwatności działania do postawionego celu – stopnia zaangażowania, w tym ilości włożonej pracy – skuteczności działania		– formułuje przy pomocy nauczyciela dla wybranego problemu propozycje jego rozwiązań, – wskazuje dostępne demokratyczne mechanizmy pozwalające sygnalizować problemy i potrzeby młodzieży (np. petycja, list otwarty).	– opracowuje przy pomocy nauczyciela jeden projekt petycji lub listu otwartego do przedstawicieli władz publicznych w sprawie zdiagnozowanego problemu społecznego dotyczącego młodzieży.		młodzieży (np. petycja, list otwarty).	działających na szczeblu krajowym.
--	---	--	--	--	--	---	---

Numer lekcji	Wymaganie szczegółowe	Zagadnienia Treści	WYMAGANIA NA POSZCZEGÓLNE OCENY
--------------	-----------------------	--------------------	---------------------------------

	z podstawy programowej		konieczne (dopuszczający)	podstawowe (dostateczny)	rozszerzające (dobry)	dopelniające (bardzo dobry)	wykraczające (celujący)
	P – podstawowe F – fakultatywne DZO – działanie obywatelskie		UCZEŃ/ UCZENNICA:	UCZEŃ / UCZENNICA:	UCZEŃ / UCZENNICA:	UCZEŃ / UCZENNICA:	UCZEŃ / UCZENNICA:
3.6	Uczeń: (P) III.6) jest przygotowany do załatwienia podstawowych spraw urzędowych ważnych dla młodych obywateli; wypełnia wybrany formularz lub wniosek (DZO) Wypełnienie wniosku o wydanie dowodu osobistego, paszportu lub innego dokumentu Kryteria oceny DZO: – adekwatności działania do postawionego celu – stopnia zaangażowania, w tym ilości włożonej pracy – skuteczności działania	urząd sprawy urzędowe obsługa petenta w urzędzie mObywatel, profil zaufany, Internetowe Konto Pacjenta ePUAP	– wyjaśnia, czym zajmują się urzędy, – wskazuje <u>trzy przykłady spraw</u>, które załatwia się w urzędzie, w tym <u>jedną</u>, która dotyczy młodego człowieka, – wskazuje <u>jedną sprawę</u>, którą uczeń lub jego rodzice mieli okazję załatwić w urzędzie, – wymienia przy pomocy nauczyciela, co jest niezbędne do załatwienia podstawowych spraw w urzędzie, – wskazuje <u>trzy sprawy</u>, które można załatwić przez internet, – realizuje przy pomocy dorosłego <u>jedną sprawę urzędową</u>: wypełnia formularze i gromadzi wymagane dokumenty (online lub na papierze).	– wymienia, co jest niezbędne do załatwienia podstawowych spraw w urzędzie, – wyszukuje urzędy w swojej gminie / swoim powiecie, w których: uzyska dowód osobisty, prawo jazdy, paszport, dowód rejestracyjny pojazdu, będzie mógł się zameldować/ wymeldować, uzyskać odpis aktu urodzenia, – realizuje <u>jedną wybraną sprawę urzędową</u>: wypełnia niezbędne formularze i gromadzi wymagane dokumenty (online lub na papierze).	– omawia <u>jedną sprawę</u>, którą uczeń lub jego rodzice mieli okazję załatwić w urzędzie, – wskazuje urzędy w swojej gminie / swoim powiecie, w których: uzyska dowód osobisty, prawo jazdy, paszport, dowód rejestracyjny pojazdu, będzie mógł się zameldować/ wymeldować, uzyskać odpis aktu urodzenia, – formułuje <u>dwie zalety</u> ePUAP, mObywatela lub IKP.	– wyjaśnia, co to jest profil zaufany i do czego służy, – wyjaśnia co to jest ePUAP, – dla <u>dwóch wybranych spraw</u> (np. zameldowanie, wydanie paszportu) wskazuje adresy urzędu oraz niezbędną dla przeprowadzenia procedury dokumentację.	– tworzy konto na ePUAP i – jeśli to możliwe – realizuje <u>jedną wybraną sprawę</u> za jego pośrednictwem, – wskazuje cztery usługi, które można zrealizować z wykorzystaniem aplikacji mObywatel, – formułuje <u>trzy argumenty</u> dla swoich rodziców lub dziadków za zastrzeżeniem numeru PESEL, – formułuje <u>trzy zalety</u> ePUAP, mObywatela lub IKP.

ROZDZIAŁ IV. Polska państwem demokratycznym

PYTANIE WIODĄCE: Jak demokracja i Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej chronią nasze prawa?

Numer lekcji	Wymagania szczegółowe z podstawy programowej	Zagadnienia Treści	WYMAGANIA NA POSZCZEGÓLNE OCENY				
			konieczne (dopuszczający)	podstawowe (dostateczny)	rozszerzające (dobry)	dopelniające (bardzo dobry)	wykraczające (celujący)
	P – podstawowe F – fakultatywne DZO – działanie obywatelskie		UCZEŃ/ UCZENNICA:	UCZEŃ/ UCZENNICA:	UCZEŃ/ UCZENNICA:	UCZEŃ/ UCZENNICA:	UCZEŃ/ UCZENNICA:
4.1	Uczeń: (P) IV.1) na przykładzie Polski po 1945 r. charakteryzuje ustrój totalitarny i autorytarny oraz odróżnia je od demokracji; analizuje i ocenia polityczne, społeczne, ekonomiczne i obyczajowe konsekwencje autokratycznych sposobów rządzenia dla jednostki	system polityczny (ustrój polityczny) reżim polityczny demokracja autorytaryzm totalitaryzm reżim polityczny w Polsce po 1945 r. konsekwencje autokratycznych sposobów rządzenia dla jednostki i społeczeństwa	– wymienia elementy systemu politycznego (R), – wyjaśnia w prosty sposób co oznacza pojęcie reżim polityczny i wymienia <u>trzy jego rodzaje</u> , – w prosty sposób określa, czym jest ustrój polityczny, – identyfikuje na przykładzie Polski po 1945 r. cechy ustroju totalitarnego, autorytarnego, i odróżnia je od demokracji, – na <u>przykładach z historii Polski po 1945 r. rozpoznaje i ocenia skutki autokratycznych</u>	– wymienia elementy systemu politycznego i w prosty sposób je opisuje (R), – wyjaśnia termin reżim polityczny i wymienia <u>trzy jego rodzaje</u> , – definiuje termin ustrój polityczny, – na przykładzie Polski po 1945 r. wymienia cechy ustroju totalitarnego, autorytarnego i odróżnia je od demokracji, – na <u>przykładach z historii Polski po 1945 r. rozpoznaje i ocenia konsekwencje autokratycznych</u>	– wyjaśnia termin system polityczny i opisuje jego elementy (R), – wyjaśnia termin reżim polityczny i wymienia <u>trzy jego rodzaje</u> oraz podaje ich cechy, – definiuje termin ustrój polityczny i wskazuje, kiedy to pojęcie jest najczęściej stosowane – podaje kryteria podziału systemów politycznych i wymienia ich rodzaje (przykłady), – na <u>przykładach z historii Polski po 1945 r. wyjaśnia cechy ustroju</u>	– wyjaśnia termin system polityczny i charakteryzuje jego elementy (R), – wyjaśnia termin reżim polityczny i omawia <u>trzy jego rodzaje</u> , – definiuje termin ustrój polityczny i wyjaśnia relacje między systemem politycznym a ustrojem politycznym (R), – podaje kryteria podziału systemów politycznych i wymienia ich rodzaje (przykłady), – na <u>przykładach z historii Polski po 1945 r. wyjaśnia cechy ustroju</u>	– porównuje terminy <u>system polityczny i ustrój polityczny</u> (R), – wyjaśnia termin <u>reżim polityczny i porównuje trzy jego rodzaje</u> (R), – wyjaśnia termin <u>reżimy hybrydowe</u> ; podaje przykłady tego typu reżimów (R), – na <u>przykładzie Polski analizuje podstawowe elementy systemu politycznego</u> , – podaje kryteria podziału systemów politycznych i omawia przykłady dla poszczególnych kryteriów,

			sposobów rządzenia dla jednostki i społeczeństwa, – identyfikuje różnice pomiędzy życiem codziennym Polaków w okresie PRL i współcześnie.	sposobów rządzenia dla jednostki lub społeczeństwa oraz dzieli je na polityczne, społeczne, ekonomiczne i obyczajowe, – porównuje życie codzienne Polaków w okresie PRL i współcześnie; poddaje ocenę <u>jedną</u> z najważniejszych jego zdaniem różnic.	totalitarnego i autorytarnego oraz ocenia, czym różni się od systemu demokratycznego, – na przykładzie Polski po 1945 r. wyjaśnia i ocenia konsekwencje autokratycznych sposobów rządzenia dla jednostki i społeczeństwa oraz dzieli je na polityczne, społeczne, ekonomiczne i obyczajowe, – porównuje życie codzienne Polaków w okresie PRL i współcześnie; poddaje ocenę <u>dwie</u> z najważniejszych jego zdaniem różnic.	totalitarnego i autorytarnego oraz porównuje je z systemem demokratycznym, – na <u>przykładzie</u> Polski po 1945 r. porównuje system autorytarny i totalitarny, – ocenia dlaczego Polska Ludowa (PRL) nie była państwem demokratycznym, – na <u>przykładzie</u> historii Polski po 1945 r. analizuje i ocenia konsekwencje autokratycznych sposobów rządzenia dla jednostki i społeczeństwa oraz je klasyfikuje na płaszczyźnie politycznej, społecznej, ekonomicznej i obyczajowej, – porównuje życie codzienne Polaków w okresie PRL i współcześnie; poddaje ocenę <u>trzy</u> z najważniejszych jego/jej zdaniem różnic.	– odwołując się do przykładów z historii Polski po 1945 r., w tym <i>Konstytucji PRL</i>, wyjaśnia cechy ustroju totalitarnego, autorytarnego oraz porównuje je z systemem demokratycznym, – ocenia, czy PRL był totalitaryzmem, czy autorytaryzmem; przywołuje <u>argumenty</u> i <u>kontrargumenty</u>, – analizuje współczesne systemy niedemokratyczne i podaje przykłady działania władz świadczące, że funkcjonuje w nich reżim autorytarny lub totalitarny (R), – na przykładzie Polski po 1945 r. analizuje i ocenia konsekwencje autokratycznych sposobów rządzenia dla jednostki i społeczeństwa oraz je klasyfikuje i omawia na płaszczyźnie politycznej,
--	--	--	---	---	---	---	--

							społecznej, ekonomicznej i obyczajowej, – porównuje życie codzienne Polaków w okresie PRL i współcześnie; poddaje ocenie <u>cztery</u> <u>z najważniejszych</u> jego/jej zdaniem różnic.
--	--	--	--	--	--	--	---

Numer lekcji	Wymagania szczegółowe podstawy programowej	Zagadnienia Treści	WYMAGANIA NA POSZCZEGÓLNE OCENY				
			konieczne (dopuszczający)	podstawowe (dostateczny)	rozszerzające (dobry)	dopełniające (bardzo dobry)	wykraczające (celujący)
	P – podstawowe F – fakultatywne DZO – działanie obywatelskie		UCZEŃ/ UCZENNICA:	UCZEŃ/ UCZENNICA:	UCZEŃ/ UCZENNICA:	UCZEŃ/ UCZENNICA:	UCZEŃ/ UCZENNICA:
4.2	Uczeń: (P) IV. 2) wskazuje kluczowe etapy i założenia procesu demokratyzacji Polski po 1989 r. oraz – wykorzystując doświadczenia świadków historii – przedstawia i ocenia polityczne, gospodarcze i społeczne konsekwencje transformacji	terminy: transformacja ustrojowa, demokratyzacja czynniki sprzyjające demokratyzacji proces demokratyzacji Polski po 1989 r. transformacja gospodarcza skutki przemian politycznych i gospodarczych	– identyfikuje (rozpoznaje) terminy: transformacja ustrojowa, demokratyzacja, transformacja gospodarcza, – na podstawie materiału źródłowego z podręcznika wymienia kluczowe (<u>najważniejsze</u>) etapy procesu demokratyzacji w Polsce po 1989 r., – <u>podaje jeden</u>	– w oparciu o wydarzenia z historii Polski po 1989 r. identyfikuje i w prosty sposób wyjaśnia terminy: transformacja ustrojowa, demokratyzacja, transformacja gospodarcza, – na podstawie materiału źródłowego z podręcznika wymienia kluczowe (<u>najważniejsze</u>) etapy procesu demokratyzacji	– w oparciu o wydarzenia z historii Polski po 1989 r. wyjaśnia terminy: transformacja ustrojowa, demokratyzacja, transformacja gospodarcza, – na podstawie tekstu źródłowego (z podręcznika) wymienia <u>przynajmniej dwa</u> czynniki sprzyjające demokratyzacji i uzasadnia swój wybór,	– w oparciu o wydarzenia z historii Polski po 1989 r. charakteryzuje terminy: transformacja ustrojowa, demokratyzacja, transformacja gospodarcza, – na podstawie tekstu źródłowego (z podręcznika) wymienia i omawia <u>przynajmniej trzy</u> <u>czynniki</u> sprzyjające demokratyzacji i uzasadnia swój	– w oparciu o wydarzenia z historii Polski po 1989 r. omawia i <u>porównuje terminy</u> transformacja ustrojowa i demokratyzacja, – charakteryzuje termin transformacja gospodarcza, – wymienia i omawia <u>przynajmniej cztery</u> czynniki sprzyjające demokratyzacji i uzasadnia swój wybór,

	oraz dyskutuje na ich temat	ocena politycznych, gospodarczych i społecznych konsekwencji transformacji	<u>przykład</u> reform gospodarczych planu Balcerowicza i ocenia jego skutek, – na podstawie materiałów źródłowych [tekst publicystyczny, wyniki badań] rozpoznaje pozytywne i negatywne opinie na temat transformacji i jej skutków, – wyszukuje informacje na temat upamiętnienia wydarzeń związanych z protestami społecznymi w okresie PRL albo reżimu komunistycznego w swojej miejscowości, gminie lub powiecie, podaje powód tych wydarzeń (R) [zadanie dodatkowe np. zadanie domowe].	w Polsce po 1989 r. i wskazuje ich skutki, – podaje <u>przynajmniej dwa przykłady</u> reform gospodarczych planu Balcerowicza i ocenia ich skutki, – na podstawie materiałów źródłowych [tekst publicystyczny, wyniki badań] omawia pozytywne i negatywne opinie na temat transformacji i jej skutków, – wyszukuje informacje na temat upamiętnienia wydarzeń związanych z protestami społecznymi w okresie PRL albo reżimu komunistycznego w swojej miejscowości, gminie lub powiecie; podaje powód tych wydarzeń i ilustruje efekty swojej pracy (R) [zadanie dodatkowe np. zadanie domowe].	– omawia kluczowe (<u>najważniejsze</u>) etapy procesu demokratyzacji w Polsce po 1989 r. i podaje ich skutki, – podaje <u>przynajmniej cztery przykłady</u> reform gospodarczych planu Balcerowicza i wymienia ich skutki, – na podstawie materiałów źródłowych [tekst publicystyczny, wyniki badań] formułuje opinię na temat konsekwencji przemian ustrojowych i ją uzasadnia jednym argumentem, – zabiera głos w dyskusji na temat politycznych, gospodarczych i społecznych konsekwencji transformacji i uzasadnia swoje stanowisko (formułuje argumenty), – wyszukuje informacje na temat upamiętnienia	wybór, – charakteryzuje kluczowe (<u>najważniejsze</u>) etapy procesu demokratyzacji w Polsce po 1989 r., – podaje <u>przynajmniej pięć przykładów</u> reform gospodarczych planu Balcerowicza i ocenia ich skutki, – zabiera głos w dyskusji na temat konsekwencji przemian ustrojowych (politycznych, gospodarczych i społecznych); formułuje opinię i uzasadnia swoje stanowisko dwoma argumentami, – wyszukuje informacje na temat upamiętnienia wydarzeń związanych z protestami społecznymi w okresie PRL albo reżimu komunistycznego w swojej miejscowości, gminie lub powiecie; wymienia powody	– analizuje kluczowe (<u>najważniejsze</u>) etapy procesu demokratyzacji w Polsce po 1989 r. i uzasadnia ich wpływ na system polityczny Polski, – podaje <u>przynajmniej sześć przykładów</u> reform gospodarczych planu Balcerowicza i ocenia ich skutki, – zabiera głos w dyskusji na temat konsekwencji przemian ustrojowych (politycznych, gospodarczych i społecznych); przedstawia swoje stanowisko i formułuje <u>po dwa argumenty</u> oraz kontrargumenty, – wyszukuje informacje na temat upamiętnienia wydarzeń związanych z protestami społecznymi w okresie PRL albo reżimu komunistycznego w swojej miejscowości,
--	-----------------------------	--	--	--	--	--	--

					wydarzeń związanych z protestami społecznymi w okresie PRL albo reżimu komunistycznego w swojej miejscowości, gminie lub powiecie; podaje powody tych wydarzeń; wymienia i ilustruje efekty swojej pracy (R) [zadanie dodatkowe np. zadanie domowe].	tych wydarzeń; opisuje i ilustruje efekty swojej pracy; (R) [zadanie dodatkowe np. zadanie domowe] .	gminie lub powiecie; charakteryzuje powody tych wydarzeń; opisuje i ilustruje efekty swojej pracy oraz przedstawia je na forum klasy (R) [zadanie dodatkowe np. zadanie domowe].
	(DZO) Działanie obywatelskie Przeprowadzenie i udokumentowanie wywiadu ze świadkiem historii najnowszej (np. kombatantem) lub inną ważną postacią lokalną Kryteria oceny DZO: – adekwatności działania do postawionego celu – stopnia zaangażowania, w tym ilości włożonej pracy – skuteczności działania	Przeprowadź wywiad z osobą, która żyła w okresie przemian politycznych i ekonomicznych w latach 90. XX w. Zapytaj ją m.in. o to, jak postrzegała dokonujące się zmiany, jakie są jej osobiste doświadczenia z pierwszych lat III RP oraz jak ocenia tamte wydarzenia z dzisiejszej perspektywy. Napisz krótkie podsumowanie wywiadu – uwzględnij najciekawsze	– przy pomocy nauczyciela formułuje cel wywiadu i pytania, – dokonuje wyboru świadka historii, – przeprowadza wywiad, – przygotowuje prostą prezentację efektów wywiadu, – prowadzi portfolio do działania.	– formułuje cel wywiadu i wybiera świadka historii, – przy pomocy nauczyciela formułuje pytania do wywiadu, – przeprowadza wywiad, – opracowuje odpowiedzi na pytania wywiadu – prezentuje wywiad – prowadzi portfolio do działania.	– formułuje cel wywiadu i przy pomocy nauczyciela przygotowuje założenia do wywiadu, – wybiera świadka historii i uzasadnia swój wybór, – opracowuje pytania, – przeprowadza wywiad, – dokumentuje wywiad i przygotowuje opracowanie materiału, – prezentuje wywiad,	– definiuje cel wywiadu i przygotowuje jego założenia, – wybiera świadka historii i uzasadnia swój wybór, odwołując się do aspektów tematu działania, – przygotowuje się do wywiadu i opracowuje pytania, – przeprowadza wywiad, – dokumentuje wywiad w wybranej formie; opracowuje zebrany materiał, – prezentuje wywiad i efekty swojej	– definiuje cele wywiadu i przygotowuje jego założenia, – dokonuje wyboru świadka historii zgodnie z założeniami działania, – przygotowuje się do wywiadu: opracowuje pytanie, określa zasady spotkania – sposób utrwalenia wywiadu, autoryzację, – przeprowadza wywiad, – dokumentuje wywiad w wybranej formie; przygotowuje

		i najbardziej zaskakujące informacje.			– prowadzi portfolio do działania w wymaganej formie.	pracy, – prowadzi portfolio, w którym zamieszcza materiały.	odpowiednio opracowane materiały, – przeprowadza autoryzację wywiadu, – prezentuje wywiad na forum klasy lub nauczycielowi; prezentuje efekty swojej pracy, – prowadzi portfolio działania i na bieżąco dokumentuje swoją pracę, – dokonuje podsumowania i samoceny.
Numer lekcji	Wymagania szczegółowe z podstawy programowej P – podstawowe F – fakultatywne DZO – działanie obywatelskie	Zagadnienia Treści	WYMAGANIA NA POSZCZEGÓLNE OCENY				
			konieczne (dopuszczający) UCZEŃ/ UCZENNICA:	podstawowe (dostateczny) UCZEŃ/ UCZENNICA:	rozszerzające (dobry) UCZEŃ/ UCZENNICA:	dopelniające (bardzo dobry) UCZEŃ/ UCZENNICA:	wykraczające (celujący) UCZEŃ/ UCZENNICA:
4.3	Uczeń: (P) IV.3) korzystając z Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, wyjaśnia podstawowe wartości i zasady demokratycznego państwa prawa	demokratyczne państwo prawa zasady demokratycznego państwa prawa w <i>Konstytucji RP</i> demokracja większościowa	– korzystając z <i>Konstytucji RP</i> , identyfikuje podstawowe wartości i <u>co najmniej dwie główne zasady</u> demokratycznego państwa prawa; wyjaśnia, w jaki sposób wymienione	– korzystając z <i>Konstytucji RP</i> , identyfikuje podstawowe wartości i wyjaśnia w prosty sposób <u>co najmniej trzy zasady</u> demokratycznego państwa prawa; wskazuje, w jaki sposób wymienione	– korzystając z <i>Konstytucji RP</i> , identyfikuje podstawowe wartości i wyjaśnia <u>co najmniej cztery zasady</u> demokratycznego państwa; omawia, w jaki sposób wymienione zasady	– korzystając z <i>Konstytucji RP</i> , wyszukuje podstawowe wartości i wyjaśnia <u>co najmniej sześć zasad</u> demokratycznego państwa prawa; <u>formułuje opinię, w jaki sposób</u>	– na podstawie <i>Konstytucji RP</i> wyszukuje i omawia podstawowe wartości oraz analizuje <u>co najmniej siedem zasad</u> demokratycznego państwa prawa; <u>formułuje opinię,</u>

	oraz analizuje je i wyraża opinię o ich wpływie na codzienne życie obywateli; porównuje demokrację większościową i konstytucyjną	a demokracja konstytucyjna demokracja pośrednia i demokracja bezpośrednia formy demokracji bezpośredniej	zasady wpływają na codzienne życie obywateli, – w prosty sposób wyjaśnia <u>termin</u> demokratyczne państwo prawa i ocenia, jaką rolę odgrywają w nim sądy (<u>podaje jeden przykład</u>), – na podstawie materiałów źródłowych rozpoznaje terminy demokracja większościowa i demokracja konstytucyjna, – wykorzystując źródła internetowe, (lub inne) wyszukuje informacje na temat <u>wybranego referendum</u> ogólnokrajowego, które odbyło się po 1989 r.; podaje sprawę, która była w nim rozstrzygana, frekwencję i wynik referendum; ocenia też jego skutek.	zasady wpływają na codzienne życie obywateli, – wyjaśnia <u>terminy</u> demokratyczne państwo prawa i ocenia, jaką rolę odgrywają w nim sądy (<u>podaje dwa przykłady</u>), – na podstawie materiałów źródłowych rozpoznaje terminy demokracja większościowa i demokracja konstytucyjna; wskazuje różnice między nimi, – odwołując się do zasad ustroju Polski, rozróżnia funkcjonowanie demokracji pośredniej i demokracji bezpośredniej, – wykorzystując źródła internetowe (lub inne), wyszukuje informacje na temat <u>dwóch wybranych referendum</u> ogólnokrajowych, które odbyły się po 1989 r.; podaje sprawy, które były	wpływają na codzienne życie obywateli, – definiuje <u>termin</u> demokratyczne państwo prawa i ocenia, jakie znaczenie ma działalność sądów dla jego prawidłowego funkcjonowania, – na podstawie materiałów źródłowych porównuje terminy demokracja większościowa i demokracja konstytucyjna, – odwołując się do zasad ustroju Polski, rozróżnia i podaje <u>przykłady</u> funkcjonowania demokracji pośredniej i demokracji bezpośredniej, – wykorzystując źródła internetowe (lub inne), wyszukuje informacje na temat <u>trzech wybranych referendum</u> ogólnokrajowych, które odbyły się po 1989 r.; podaje	wymienione zasady wpływają na codzienne życie obywateli, – analizuje <u>termin</u> demokratyczne państwo prawa i ocenia, jakie znaczenie ma działalność sądów dla jego prawidłowego funkcjonowania, – ocenia, dlaczego w demokratycznym państwie prawa sądy i trybunały tworzą niezależną władzę od innych władz, – na podstawie materiałów źródłowych porównuje terminy demokracja większościowa i demokracja konstytucyjna; podaje <u>przykłady</u> zagrożeń, które wynikają z funkcjonowania demokracji większościowej, – odwołując się do zasad ustroju Polski, analizuje przykłady funkcjonowania demokracji pośredniej	w jaki sposób wymienione zasady wpływają na codzienne życie obywateli, – analizuje <u>termin</u> demokratyczne państwo prawa; wskazuje związki między demokracją a rządami prawa, – ocenia znaczenie działalności sądów i trybunałów dla prawidłowego funkcjonowania demokratycznego państwa prawa oraz ich niezależność od innych władz, – na podstawie materiałów źródłowych porównuje terminy demokracja większościowa i demokracja konstytucyjna; podaje <u>przykłady</u> zagrożeń, które wynikają z funkcjonowania demokracji większościowej, oraz ocenia, czy mogą one wystąpić również w demokracji konstytucyjnej,
--	--	---	--	--	---	---	--

				w nich rozstrzygane, frekwencję i wynik referendum; ocenia też ich skutek (skutki).	sprawy, które były w nich rozstrzygane, frekwencje i wynik referendum; ocenia też ich skutek (skutki).	i demokracji bezpośredniej, – wykorzystując źródła internetowe (lub inne), wyszukuje informacje na temat <u>czterech referendów</u> ogólnokrajowych, które odbyły się po 1989 r.; podaje sprawy, które były w nich rozstrzygane, frekwencję i wynik referendum; ocenia też ich skutki.	– odwołując się do ustroju Polski, ocenia funkcjonowanie demokracji pośredniej i demokracji bezpośredniej, – wykorzystując źródła internetowe (lub inne), wyszukuje informacje na temat <u>czterech referendów</u> ogólnokrajowych, które odbyły się po 1989 r.; podaje sprawy, które były w nich rozstrzygane, frekwencję i wynik referendum; ocenia też ich skutki.
--	--	--	--	---	--	---	--

Numer lekcji	Wymagania szczegółowe z podstawy programowej	Zagadnienia Treści	WYMAGANIA NA POSZCZEGÓLNE OCENY				
			konieczne (dopuszczający)	podstawowe (dostateczny)	rozszerzające (dobry)	dopelniające (bardzo dobry)	wykraczające (celujący)
	P – podstawowe F – fakultatywne DZO – działanie obywatelskie		UCZEŃ/ UCZENNICA:	UCZEŃ/ UCZENNICA:	UCZEŃ/ UCZENNICA:	UCZEŃ/ UCZENNICA:	UCZEŃ/ UCZENNICA:
4.4	Uczeń: (P) IV.4) identyfikuje	zagrożenia dla ustroju demokratycznego	– na podstawie materiałów źródłowych (tekst z podręcznika, wyniki badań	– na podstawie materiałów źródłowych (tekst z podręcznika, wyniki badań	– na podstawie materiałów źródłowych (tekst z podręcznika, wyniki badań	– na podstawie materiałów źródłowych (tekst z podręcznika, wyniki badań	– na podstawie materiałów źródłowych (tekst z podręcznika, wyniki badań

i opisuje współczesne zagrożenia dla demokracji, wyjaśnia znaczenie inicjatyw, które im przeciwdziałają, oraz formułuje opinię o ich skuteczności (F) IV.1) wyjaśnia zjawisko populizmu, ocenia jego wpływ na demokrację i życie publiczne, formułuje opinię w tej sprawie i dyskutuje o niej	korupcja nepotyzm niski poziom aktywności obywateli dezinformacja metody przeciwdziałania zagrożeniom systemu demokratycznego populizm	społecznych) identyfikuje <u>dwa</u> współczesne zagrożenia systemu demokratycznego i wymienia sposoby przeciwdziałania tym zagrożeniom (zjawiskom), – potrafi wskazać <u>przykład</u> działania (aktywizacji społecznej), który ma wpływ na podniesienie poziomu aktywności obywatelskiej; formułuje opinię na temat jego skuteczności, – na <u>przykładzie</u> ocenia wpływ aktywności obywatelskiej dla prawidłowego funkcjonowania demokracji, – wymienia skutki rozpowszechniania a fałszywych informacji, – potrafi wskazać <u>jedną zasadę</u>, której należy przestrzegać, aby ustrzec się	społecznych) identyfikuje <u>trzy</u> współczesne zagrożenia systemu demokratycznego i wymienia sposoby przeciwdziałania tym zagrożeniom (zjawiskom), – potrafi wskazać przykłady (<u>dwa</u>) działań (aktywizacji społecznej), które mają wpływ na podniesienie poziomu aktywności obywatelskiej; formułuje opinię na temat ich skuteczności, – na <u>przykładach</u> ocenia wpływ aktywności obywatelskiej dla prawidłowego funkcjonowania demokracji, – potrafi wskazać <u>dwie zasady</u>, których należy przestrzegać, aby ustrzec się fałszywych informacji (np. w internecie), <u>oraz</u> <u>wie, jak i kiedy je</u>	społecznych) identyfikuje i opisuje <u>trzy</u> współczesne zagrożenia systemu demokratycznego, wymienia sposoby przeciwdziałania tym zagrożeniom (zjawiskom) oraz <u>ocenia ich skuteczność</u>, – korzystając z wyników badań, formułuje opinię na temat stosunku Polaków do demokracji od początku lat 90. do współczesności; w uzasadnieniu podaje <u>przyczynę</u> (R) – potrafi ocenić <u>przykłady działań</u> (aktywizacji społecznej), które mają wpływ na podniesienie poziomu aktywności obywatelskiej i odnieść je do swojego doświadczenia lub innych osób ze swojego otoczenia,	społecznych) identyfikuje i opisuje <u>cztery</u> współczesne zagrożenia systemu demokratycznego i wymienia sposoby przeciwdziałania tym zagrożeniom (zjawiskom), a także formułuje opinię na temat ich skuteczności i ją uzasadnia, – korzystając z wyników badań, formułuje opinię na temat stosunku Polaków do demokracji od początku lat 90. do współczesności; w uzasadnieniu podaje <u>dwie przyczyny</u> (R), – potrafi ocenić <u>przykłady działań</u> (aktywizacji obywatelskiej), które mają wpływ na podniesienie poziomu aktywności obywatelskiej, i zastosować jeden z nich (pokazać jego zastosowanie)	społecznych) wymienia i opisuje <u>pięć</u> współczesnych zagrożeń systemu demokratycznego; dzieli je na wewnętrzne i zewnętrzne, – wymienia i ocenia sposoby przeciwdziałania zjawiskom zagrażającym demokracji, a także formułuje opinię na temat ich skuteczności i ją uzasadnia, – korzystając z wyników badań, formułuje opinię na temat stosunku Polaków do demokracji od początku lat 90. do współczesności, w uzasadnieniu podaje <u>trzy przyczyny</u> i je klasyfikuje (R), – potrafi ocenić <u>przykłady działań</u> (aktywizacji obywatelskiej), które mają wpływ na podniesienie poziomu aktywności
---	--	---	---	--	---	--

			falszywych informacji (np. w internecie), oraz wie, jak i kiedy ją zastosować, – rozpoznaje hasła populistyczne (np. przy wykorzystaniu materiałów źródłowych z internetu) i potrafi ocenić, w jaki sposób mogą one wpływać na postawy obywateli w społeczeństwie i państwie.	zastosować, – rozpoznaje hasła populistyczne (np. przy wykorzystaniu materiałów źródłowych z internetu) i potrafi ocenić, w jaki sposób populistyczny model uprawiania polityki może wpływać na demokrację oraz życie społeczne.	– wymienia metody walki z dezinformacją i wie, jak je zastosować, – potrafi wskazać <u>trzy zasady</u>, których należy przestrzegać, aby ustrzec się fałszywych informacji (np. w internecie), oraz wie, jak je zastosować, – wyjaśnia zjawisko populizmu i ocenia jego wpływ na demokrację, życie polityczne i społeczne, – na <u>wybranych przykładach</u> współczesnym lub historycznym formułuje opinię na temat sposobu uprawiania polityki przez populistów.	w praktyce, – formułuje opinię na temat skutków rozpowszechniania a fałszywych informacji i ją uzasadnia, – wymienia i wyjaśnia metody walki z dezinformacją, stosuje je w praktyce lub wie, jak je zastosować, – potrafi wskazać i omówić <u>trzy zasady</u>, które należy przestrzegać, aby ustrzec się fałszywych informacji (np. w internecie), oraz wie, jak je zastosować, – wyjaśnia zjawisko populizmu i ocenia jego wpływ na demokrację, życie publiczne i społeczne; formułuje opinię w tej sprawie i podejmuje dyskusję na ten temat na forum klasy	obywatelskiej, i zastosować jeden z nich (pokazać jego zastosowanie) w praktyce; dokonać analizy rezultatów i wyciągnąć wnioski, – formułuje opinię na temat skutków rozpowszechniania a fałszywych informacji i w uzasadnieniu odnosi się do ich wpływu na społeczeństwo i państwo, – analizuje <u>metody</u> walki z dezinformacją, stosuje je w praktyce lub wie jak je zastosować; ocenia, czy mogą one zagrażać wolności słowa i niezależności mediów, – potrafi omówić i zastosować cztery zasady, których należy przestrzegać, aby ustrzec się fałszywych informacji
--	--	--	---	--	--	---	--

						– na <u>dwóch</u> <u>wybranych</u> <u>przykładach</u> współczesnych lub historycznych formułuje opinię na temat sposobu uprawiania polityki przez populistów i ocenia skutki tych działań.	np. w internecie, – wyjaśnia zjawisko populizmu i ocenia jego wpływ na demokrację konstytucyjną, życie publiczne i społeczne; formułuje opinię w tej sprawie i podejmuje dyskusję na ten temat na forum klasy, przedstawia argumenty i kontrargumenty, – na <u>trzech</u> <u>wybranych</u> <u>przykładach</u> współczesnych lub historycznych formułuje opinię o sposobie uprawiania polityki przez populistów i ocenia skutki tych działań.
--	--	--	--	--	--	---	---

Numer lekcji	Wymagania szczegółowe z podstawy programowej	Zagadnienia Treści	WYMAGANIA NA POSZCZEGÓLNE OCENY					
			konieczne (dopuszczający)	podstawowe (dostateczny)	rozszerzające (dobry)	dopelniające (bardzo dobry)	wykraczające (celujący)	
	P – podstawowe F – fakultatywne		UCZEŃ/ UCZENNICA:	UCZEŃ/ UCZENNICA:	UCZEŃ/ UCZENNICA:	UCZEŃ/ UCZENNICA:	UCZEŃ/ UCZENNICA:	

	DZO – działanie obywatelskie							
4.5	Uczeń: (P) IV.5) wyjaśnia znaczenie wyborów w systemie demokratycznym; wskazuje główne zasady prawa wyborczego na przykładzie Polski i argumentuje na rzecz świadomego udziału w głosowaniu	wybory zasady prawa wyborczego w Polsce czynne i bierne prawo wyborcze wybory większościowe i proporcjonalne świadomy udział w wyborach	– wyjaśnia cel wyborów w państwie demokratycznym, – ocenia, kiedy wybory są demokratyczne, i podaje <u>jeden argument</u> , – na przykładzie Polski wymienia podstawowe zasady prawa wyborczego; odróżnia czynne prawo wyborcze od biernego, – ocenia skutki niskiej frekwencji w wyborach i identyfikuje <u>dwa argumenty</u> na rzecz świadomego głosowania w wyborach.	– formułuje opinię na temat celu wyborów w państwie demokratycznym i ją uzasadnia, – ocenia, kiedy wybory są demokratyczne, i podaje <u>dwa argumenty</u> , – na przykładzie Polski wymienia podstawowe zasady prawa wyborczego i je wyjaśnia; odróżnia czynne prawo wyborcze od biernego, – ocenia skutki niskiej frekwencji w wyborach i wymienia <u>trzy argumenty</u> na rzecz świadomego głosowania.	– ocenia, kiedy wybory są demokratyczne; wyjaśnia znaczenie wyborów w systemie demokratycznym i wymienia inne, <u>dwie przykładowe</u> funkcje wyborów, – omawia zasady prawa wyborczego w Polsce; odróżnia czynne prawo wyborcze od biernego i wymienia progi wiekowe dla poszczególnych kandydatów, – ocenia, co decyduje o tym, że głosowanie jest świadome, i formułuje <u>argumenty</u> na rzecz świadomego głosowania w wyborach.	– ocenia, kiedy wybory są demokratyczne, i omawia <u>trzy przykładowe</u> funkcje wyborów w systemie demokratycznym, – omawia zasady prawa wyborczego w Polsce; porównuje czynne i bierne prawo wyborcze i wymienia progi wiekowe dla poszczególnych kandydatów, – ocenia możliwość obniżenia czynnego prawa wyborczego w Polsce; formułuje opinię w tej sprawie i ją <u>uzasadnia dwoma argumentami</u> , – na przykładzie Polski ocenia system większościowy	– ocenia, kiedy wybory są demokratyczne, i omawia <u>cztery przykładowe</u> funkcje wyborów w systemie demokratycznym, – analizuje zasady prawa wyborczego w Polsce, w tym czynne i bierne prawo; wymienia progi wiekowe dla poszczególnych kandydatów i ocenia możliwość obniżenia tych progów, – ocenia możliwość obniżenia czynnego prawa wyborczego w Polsce; formułuje opinię w tej sprawie i ją <u>uzasadnia trzema argumentami</u> , a także odnosi się do kontrargumentów, – na przykładzie	

						i proporcjonalny; w uzasadnieniu odnosi się do zalet i wad każdego z systemów (R), – omawia argumenty na rzecz świadomego głosowania w wyborach i działania, które może podjąć, aby zachęcić innych do udziału w wyborach, – zbiera informacje (np. w internecie) i przeprowadza analizę wyników ostatnich wyborów.	Polski ocenia system większościowy i proporcjonalnym; w uzasadnieniu odnosi się do zalet i wad każdego z systemów (R), – analizuje argumenty na rzecz świadomego głosowania w wyborach i działania, które może podjąć, aby zachęcić innych zarówno do głosowania, jak i kandydowania w wyborach, – zbiera informacje (np. w internecie) i przeprowadza analizę wyników ostatnich wyborów, formułuje opinię na temat frekwencji i ją uzasadnia.	
	(PR) Projekt edukacyjny Projekt badawczy Kryteria oceny projektu: – adekwatności działania do postawionego	Temat: Frekwencja wyborcza w Polsce po 1989 r. – poziom i przyczyny absencji oraz tendencje w	– przy wsparciu nauczyciela lub zespołu zdefiniował problem i postawił pytania badawcze, – planował działania,	– przy wsparciu nauczyciela lub zespołu zdefiniował problem i postawił pytania badawcze, – planował działania, w tym harmonogram,	– w prosty sposób zdefiniował problem i postawił pytania badawcze, – planował działania, w tym harmonogram i przydział zadań,	– zdefiniował problem i postawił pytania badawcze, planował działania – SMART, podział zadań, harmonogram, promocja,	– zdefiniował problem, – postawił pytania badawcze, – planował działania – SMART, podział zadań,	

	celu – stopnia zaangażowania, w tym ilości włożonej pracy – skuteczności działania – współpracę w zespole – indywidualny wkład każdej osoby	tym obszarze	– przeprowadził część działań.	– przeprowadził działania, – zrealizował cel badawczy, – dokonał ewaluacji.	– zrealizował cel badawczy i przeprowadził zdecydowaną większość działań, – dokonał ewaluacji, – przeprowadził cztery etapy projektu badawczego.	– zrealizował cel badawczy i przeprowadził działania, – podsumował projekt i dokonał ewaluacji, – przeprowadził cztery etapy projektu badawczego, – zaprezentował efekty swojej pracy.	harmonogram, promocja, – pozyskał partnerów, – zrealizował cel badawczy i przeprowadził działania, – podsumował projekt i dokonał ewaluacji, – w pełni przeprowadził cztery etapy projektu badawczego, – zaprezentował efekty swojej pracy i pracy zespołu na forum klasy.	
--	---	--------------	---------------------------------------	--	---	--	--	--

ROZDZIAŁ V. Prawo i prawa człowieka

PYTANIE WIODĄCE: Jak demokracja i Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej chronią nasze prawa?

Numer lekcji	Wymagania szczegółowe z podstawy programowej	Zagadnienia/Treści	WYMAGANIA NA POSZCZEGÓLNE OCENY				
			konieczne (dopuszczający)	podstawowe (dostateczny)	rozszerzające (dobry)	dopełniające (bardzo dobry)	wykraczające (celujący)
	P – podstawowe F – fakultatywne DZO – działanie obywatelskie		UCZEŃ/ UCZENNICA:	UCZEŃ/ UCZENNICA:	UCZEŃ/ UCZENNICA:	UCZEŃ/ UCZENNICA:	UCZEŃ/ UCZENNICA:

5.1	Uczeń: (P) IV.6) opisuje cechy dobrego prawa i na przykładzie wybranych problemów prawnych wyjaśnia znaczenie najważniejszych dla młodzieży i młodych dorosłych instytucji prawa cywilnego i rodzinnego oraz odnajduje informacje o nieodpłatnej pomocy prawnej	prawo rodzaje prawa osoba fizyczna osoba prawna	– wyjaśnia na <u>dwóch przykładach</u> znaczenie prawa w życiu społecznym i odnosi się do doświadczeń młodzieży, – wyjaśnia termin prawo i wymienia <u>dwie przykłady</u> klasyfikacji prawa ze względu na rodzaj regulowanych spraw, – identyfikuje <u>trzy cechy</u> dobrego prawa i wyjaśnia w prosty sposób, co sprawia, że system prawa jest przejrzysty dla obywateli, – na podstawie materiału źródłowego z podręcznika wyjaśnia skutek wady przyjmowanego prawa dla obywatela i urzędnika (R), – <u>na przykładach</u> wyjaśnia pojęcia (instytucje prawa): osoba fizyczna, zdolność prawna, zdolność do czynności prawnych, małżeństwo, władza	– wyjaśnia w prosty sposób znaczenie prawa w życiu społecznym i odnosi się do doświadczeń młodzieży, – wyjaśnia termin prawo i wymienia <u>trzy przykłady</u> klasyfikacji prawa ze względu na rodzaj regulowanych spraw, – wymienia i opisuje <u>cztery cechy</u> dobrego prawa; wyjaśnia, co sprawia, że system prawa jest przejrzysty dla obywateli, – na podstawie materiału źródłowego z podręcznika wyjaśnia skutki wady przyjmowanego prawa dla obywatela i urzędnika (R), – wyjaśnia w prosty sposób pojęcia (instytucje prawa): osoba fizyczna, osoba prawna, zdolność prawna, zdolność do czynności prawnych,	– wyjaśnia znaczenie prawa w życiu społecznym i jego wpływ na sytuację młodzieży, – wyjaśnia termin prawo i opisuje <u>trzy przykłady</u> klasyfikacji prawa ze względu na rodzaj regulowanych spraw, – wymienia i opisuje <u>pięć cech</u> dobrego prawa; <u>ocenia, co sprawia, że system prawa jest przejrzysty dla obywateli</u>, – na podstawie materiału źródłowego z podręcznika wyjaśnia skutki wady przyjmowanego prawa dla obywatela, urzędnika i przedsiębiorcy (R), – wyjaśnia pojęcia (instytucje prawa) i poprawnie ich używa w swoich wypowiedziach: osoba fizyczna, osoba prawna, zdolność prawna, zdolność do czynności prawnych,	– omawia znaczenie prawa w życiu społecznym i jego wpływ na sytuację młodzieży i młodych dorosłych, – omawia termin prawo i opisuje <u>cztery przykłady</u> klasyfikacji prawa ze względu na rodzaj regulowanych spraw, – wymienia i opisuje <u>sześć cech</u> dobrego prawa; <u>ocenia, co sprawia, że system prawa jest przejrzysty dla obywateli</u>, – na podstawie materiału źródłowego z podręcznika wyjaśnia skutki wad przyjmowanego prawa dla obywatela, urzędnika i przedsiębiorcy; <u>formułuje opinię, którą z wad jest według niego najbardziej istotna i ją uzasadnia</u> (R), – wyjaśnia pojęcia (instytucje prawa) i właściwie ich używa w swoich	– analizuje znaczenie prawa w życiu społecznym i <u>ocenia jego wpływ na sytuację młodzieży i młodych dorosłych</u>, – charakteryzuje termin prawo i wymienia oraz opisuje <u>pięć przykładów</u> klasyfikacji prawa ze względu na rodzaj regulowanych spraw, – wymienia i analizuje <u>siedem cech</u> dobrego prawa; <u>ocenia, co sprawia, że system prawa jest przejrzysty dla obywateli</u>, – analizuje skutki wad przyjmowanego prawa dla obywatela, urzędnika i przedsiębiorcy; <u>formułuje opinię, które z wad są według niego najbardziej istotne, i ją uzasadnia przynajmniej dwoma argumentami</u> (R), – wyjaśnia pojęcia (instytucje prawa) i właściwie ich
-----	--	---	--	--	---	--	---

			rodzicielska, – wymienia (<u>po jednym przykładzie</u>) co może, a czego nie może zrobić młody człowiek (osoba fizyczna) przed ukończeniem osiemnastego roku życia; <u>potrafi zastosować wiedzę w praktyce</u>, – wyjaśnia, na czym polega władza rodzicielska, zna prawa i obowiązki, dziecka w tym zakresie (wymienia <u>dwa przykładowe</u>) i <u>potrafi zastosować wiedzę w praktyce</u>, – wymienia po dwa przykłady regulacji z zakresu prawa cywilnego i rodzinnego, – identyfikuje procedurę zawarcia małżeństwa w świetle polskiego prawa; wymienia warunki i odpowiednie dokumenty potrzebne do zawarcia małżeństwa, – wyszukuje	sprzedaż, władza rodzicielska, małżeństwo, – wymienia (<u>po dwa przykłady</u>) co może, a czego nie może zrobić młody człowiek (osoba fizyczna) przed ukończeniem osiemnastego roku życia; <u>potrafi zastosować wiedzę w praktyce</u>, – wyjaśnia, na czym polega władza rodzicielska, zna prawa i obowiązki, dziecka w tym zakresie (wymienia i omawia <u>dwa przykładowe</u>) i <u>potrafi zastosować wiedzę w praktyce</u>, – wyjaśnia procedurę zawarcia małżeństwa w świetle polskiego prawa; wymienia warunki i odpowiednie dokumenty potrzebne do zawarcia małżeństwa, – wyszukuje informację (np. z wykorzystaniem internetu) na temat	sprzedaż, własność, władza rodzicielska, małżeństwo; rozróżnia rodzaje zdolności prawnej, – wymienia <u>przykłady (po dwa)</u> tego, co może, a czego nie może zrobić osoba fizyczna do ukończenia 13 roku życia i między 13 a 18 rokiem życia; <u>potrafi zastosować wiedzę w praktyce</u>, – wyjaśnia, na czym polega władza rodzicielska i komu przysługuje; wymienia i omawia prawa oraz obowiązki dziecka w tym zakresie; <u>potrafi zastosować wiedzę w praktyce</u>, – wyjaśnia procedurę zawarcia małżeństwa w świetle polskiego prawa; omawia warunki i wymienia odpowiednie dokumenty potrzebne do zawarcia małżeństwa, – wyszukuje	wypowiedziach: osoba fizyczna, osoba prawna, zdolność prawna, zdolność do czynności prawnych, sprzedaż, własność, władza rodzicielska, małżeństwo, alimenty; rozróżnia rodzaje zdolności prawnej i każdy z nich omawia, – wymienia i omawia <u>przykłady (po trzy)</u> tego, co może, a czego nie może zrobić osoba fizyczna do ukończenia 13 roku życia i między 13 a 18 rokiem życia; <u>potrafi zastosować wiedzę w praktyce</u>, – wyjaśnia, na czym polega władza rodzicielska i komu przysługuje; wymienia i omawia prawa dziecka oraz obowiązki w zakresie władzy rodzicielskiej; rozpoznaje je w kodeksie rodzinnym i opiekuńczym [k.r.o.] i <u>potrafi zastosować wiedzę w praktyce</u>,	używa w swoich wypowiedziach: osoba fizyczna, osoba prawna, zdolność prawna, zdolność do czynności prawnych, ubezwłasnowolnienie, sprzedaż, własność, władza rodzicielska, małżeństwo, alimenty; rozróżnia i omawia rodzaje zdolności prawnej i ubezwłasnowolnienia, – wymienia i omawia <u>przykłady (po trzy)</u> tego, co może, a czego nie może zrobić osoba fizyczna do ukończenia 13 roku życia i między 13 a 18 rokiem życia; <u>potrafi zastosować odpowiednie przepisy kodeksu cywilnego do wskazanych przykładów i zastosować wiedzę w praktyce</u>, – wyjaśnia, na czym polega władza rodzicielska i komu przysługuje; <u>na podstawie tekstów źródłowych z podręcznika</u>
--	--	--	---	--	---	---	--

			informacje (np. z wykorzystaniem internetu), gdzie można znaleźć nieodpłatną pomoc prawną i nieodpłatne poradnictwo obywatelskie w swojej gminie lub swoim powiecie.	nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego w swojej gminie i swoim powiecie; w prosty sposób omawia procedurę zastosowania pomocy prawnej.	informację (np. z wykorzystaniem internetu) na temat nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego w swojej gminie i swoim powiecie; omawia procedurę zastosowania pomocy prawnej i potrafi zastosować wiedzę w praktyce.	– wyjaśnia procedurę zawarcia małżeństwa w świetle polskiego prawa; omawia warunki i odpowiednie dokumenty potrzebne do zawarcia małżeństwa; potrafi posługiwać się odpowiednimi przepisami prawa w tym zakresie (wyszukuje informacje), – wyszukuje i omawia informacje (np. z wykorzystaniem internetu) na temat nieodpłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego w swojej gminie i swoim powiecie; analizuje procedurę zastosowania pomocy prawnej i potrafi zastosować wiedzę w praktyce.	formułuje opinie na temat odpowiedzialności rodzicielskiej i wskazuje argumenty za i przeciw (R), – omawia prawa i obowiązki dziecka w zakresie władzy rodzicielskiej; rozpoznaje i analizuje odpowiednie przepisy w tym zakresie w kodeksie rodzinnym i opiekuńczym [k.r.o.] i potrafi zastosować wiedzę w praktyce, – wyjaśnia procedurę zawarcia małżeństwa w świetle polskiego prawa; odróżnia prawo państwowe od prawa kanonicznego (kościelnego) (R); omawia warunki i odpowiednie dokumenty potrzebne do zawarcia małżeństwa, – w zakresie wymogów prawnych i procedury zawarcia małżeństwa,
--	--	--	--	--	--	---	---

							posługuje się odpowiednimi przepisami kodeksu rodzinnego i opiekuńczego [k.r.o.], wyszukuje informacje i analizuje kazusy; ocenia sytuację prawną osób między 16 a 18 rokiem życia w zakresie zawarcia małżeństwa cywilnego, – wyszukuje i analizuje informacje (np. z wykorzystaniem internetu), w tym akty prawne, na temat nieopłatnej pomocy prawnej i nieodpłatnego poradnictwa obywatelskiego w swojej gminie, swoim powiecie i województwie; analizuje procedurę zastosowania pomocy prawnej i potrafi zastosować wiedzę w praktyce.
--	--	--	--	--	--	--	---

Nr lekcji	Wymagania szczegółowe z podstawy programowej	Zagadnienia Treści	WYMAGANIA NA POSZCZEGÓLNE OCENY				
			konieczne (dopuszczający)	podstawowe (dostateczny)	rozszerzające (dobry)	dopelniające (bardzo dobry)	wykraczające (celujący)
	P – podstawowe F – fakultatywne		UCZEŃ/ UCZENNICA:	UCZEŃ/ UCZENNICA:	UCZEŃ/ UCZENNICA:	UCZEŃ/ UCZENNICA:	UCZEŃ/ UCZENNICA:

	DZO – działanie obywatelskie						
5.2	Uczeń: (P) IV.7) identyfikuje podstawowe prawa człowieka i obywatela, wyjaśnia ich znaczenie w relacji obywatel – państwo; analizuje informacje i formułuje opinię w wybranej kontrowersyjnej sprawie dotyczącej praw człowieka	podstawowe prawa człowieka cechy praw człowieka generacje praw człowieka	– w prosty sposób wyjaśnia, czym są prawa człowieka i dlaczego są ważne, – identyfikuje <u>co najmniej dwie cechy</u> praw człowieka, – wymienia generacje praw człowieka i podaje do każdej z nich <u>po trzy przykłady</u>, – na podstawie <i>Konstytucji RP</i> identyfikuje <u>dwa przykłady praw i wolności</u> człowieka, przyporządkowuje je do odpowiedniej generacji, – na podstawie materiału źródłowego (np. z podręcznika) formułuje opinię w kontrowersyjnej sprawie dotyczącej praw człowieka i w prosty sposób uzasadnia swoje zdanie.	– wyjaśnia, czym są prawa człowieka i dlaczego są ważne, – wymienia <u>co najmniej trzy cechy</u> praw człowieka, – wymienia generacje praw człowieka i podaje do każdej z nich <u>po cztery przykłady</u>, – na podstawie <i>Konstytucji RP</i> identyfikuje <u>trzy przykłady praw i wolności</u> człowieka, przyporządkowuje je do odpowiedniej generacji, – na podstawie materiału źródłowego (z podręcznika) wyjaśnia, w jaki sposób prawa człowieka wpływają na relacje obywatel – państwo; w odpowiedzi podaje co najmniej jeden przykład, – na podstawie materiału źródłowego (np.	– wyjaśnia, czym są prawa człowieka i dlaczego są ważne, – wymienia <u>cztery cechy</u> praw człowieka; w tym omawia dwie z nich, – wymienia generacje praw człowieka; <u>klasyfikuje prawa pierwszej generacji</u> na osobiste i polityczne oraz drugiej generacji na ekonomiczne, socjalne i kulturalne; podaje <u>przykłady do każdej kategorii i generacji</u>, – na podstawie <i>Konstytucji RP</i> identyfikuje <u>cztery przykłady</u> praw i wolności człowieka, przyporządkowuje je do odpowiedniej generacji, – na podstawie materiału źródłowego (z podręcznika) wyjaśnia, w jaki sposób prawa człowieka wpływają	– wyjaśnia, czym są prawa człowieka i dlaczego są ważne; uzasadnia swoją opinię, odwołując się do jednego argumentu, – wymienia <u>cztery cechy</u> praw człowieka, w tym omawia trzy z nich, – wymienia i analizuje generacje praw człowieka; <u>klasyfikuje prawa pierwszej generacji</u> na osobiste i polityczne oraz drugiej generacji na ekonomiczne, socjalne i kulturalne; podaje <u>przykłady do każdej kategorii i generacji</u>, – na podstawie <i>Konstytucji RP</i> identyfikuje <u>sześć przykładów</u> praw i wolności człowieka, przyporządkowuje je do odpowiedniej generacji, – na podstawie materiału źródłowego	– analizuje, czym są prawa człowieka i dlaczego są ważne; uzasadnia swoją opinię, odwołując się do dwóch argumentów, – wymienia i omawia <u>cztery cechy</u> praw człowieka, – wymienia i analizuje generacje praw człowieka; <u>klasyfikuje prawa pierwszej generacji</u> na osobiste i polityczne oraz drugiej generacji na ekonomiczne, socjalne i kulturalne; podaje i omawia <u>przykłady do każdej kategorii i generacji</u>, – na podstawie <i>Konstytucji RP</i> identyfikuje <u>osiem przykładów</u> praw i wolności człowieka, przyporządkowuje je do odpowiedniej generacji; odróżnia prawa człowieka od wolności, – na podstawie

				z podręcznika) omawia przykład oraz formułuje opinię w kontrowersyjnej sprawie dotyczącej praw człowieka i uzasadnia swoje zdanie.	na relacje obywatel – państwo; w odpowiedzi podaje co najmniej <u>dwa przykłady</u> . – na podstawie materiału źródłowego (np. z podręcznika) analizuje sytuację oraz formułuje opinię w kontrowersyjnej sprawie dotyczącej praw człowieka i uzasadnia swoje zdanie.	(z podręcznika) ocenia, w jaki sposób prawa człowieka wpływają na relacje obywatel – państwo i uzasadnia swoje zdanie <u>co najmniej dwoma argumentami</u> . – na podstawie materiału źródłowego (np. z podręcznika) analizuje sytuację oraz formułuje opinię w kontrowersyjnej sprawie dotyczącej praw człowieka i uzasadnia swoje zdanie <u>przynajmniej dwoma argumentami</u> .	materiału źródłowego (z podręcznika) formułuje opinię, w jaki sposób prawa człowieka wpływają na relacje obywatel – państwo i uzasadnia swoje zdanie <u>co najmniej trzema argumentami</u> . – na podstawie materiału źródłowego (np. z podręcznika) analizuje sytuację oraz formułuje opinię w kontrowersyjnej sprawie dotyczącej praw człowieka i uzasadnia swoje zdanie <u>przynajmniej trzema argumentami</u> .
--	--	--	--	--	---	---	--

Numer lekcji	Wymagania szczegółowe z podstawy programowej	Zagadnienia Treści	WYMAGANIA NA POSZCZEGÓLNE OCENY				
			konieczne (dopuszczający)	podstawowe (dostateczny)	rozszerzające (dobry)	dopelniające (bardzo dobry)	wykraczające (celujący)
	P – podstawowe F – fakultatywne DZO – działanie obywatelskie		UCZEŃ/ UCZENNICA:	UCZEŃ/ UCZENNICA:	UCZEŃ/ UCZENNICA:	UCZEŃ/ UCZENNICA:	UCZEŃ/ UCZENNICA:
5.3	Uczeń: (P) IV.8)	przyczyny łamania praw i wolności człowieka	– wymienia trzy <u>przyczyny</u> łamania praw i wolności człowieka; omawia	– wyjaśnia, dlaczego prawa i wolności człowieka są łamane, i wymienia	– wyjaśnia, dlaczego prawa i wolności człowieka są łamane; wymienia	– wyjaśnia, dlaczego prawa i wolności człowieka są łamane; wymienia	– formułuje opinię na temat przyczyn łamania praw i wolności człowieka

	rozpoznaje przypadki łamania praw człowieka i obywatela, potrafi zgłosić ich naruszenie oraz wykorzystać inne sposoby ochrony tych praw, w tym przez kontakt z organami państwowymi i międzynarodowymi mi powołanymi w tym celu	formy łamania praw i wolności człowieka instytucje stojące na straży praw i wolności człowieka procedury zgłaszania naruszeń praw i wolności człowieka mechanizmy ochrony praw i wolności człowieka <i>materiału źródłowego</i>	jedną z nich, – na przykładach identyfikuje przypadki łamania praw człowieka i obywatela; wskazuje formę złamania prawa, – wymienia <u>trzy przykłady</u> środków ochrony praw i wolności człowieka oraz dzieli je na krajowe i międzynarodowe, – wyszukuje bieżące informacje (np. w internecie) na temat działalności Rzecznika Praw Obywatelskich i <u>wymienia przynajmniej jedną</u> sprawę, którą się zajmuje/zajmował, – na podstawie <u>materiału źródłowego</u> identyfikuje elementy wniosku do Rzecznika Praw Obywatelskich i <u>wie</u>, jak może go złożyć, – na podstawie <u>materiału źródłowego</u> (przy pomocy nauczyciela)	<u>cztery przyczyny</u>; omawia dwie z nich, – na przykładach rozpoznaje przypadki łamania praw człowieka i obywatela; wskazuje formę i uzasadnia, dlaczego doszło do złamania prawa, – wymienia <u>cztery przykłady</u> środków ochrony praw i wolności człowieka; dzieli je na krajowe i międzynarodowe, – wyszukuje informacje (np. w internecie) na temat działalności Rzecznika Praw Obywatelskich; wymienia <u>dwie sprawy</u>, którymi się zajmuje/zajmował, – na podstawie <u>materiału źródłowego i przy pomocy nauczyciela</u> sporządza wniosek do Rzecznika Praw Obywatelskich w wybranej sprawie; <u>wie</u>, jak może złożyć wniosek, – na podstawie	i omawia <u>cztery przyczyny</u> oraz dzieli je na poszczególne <u>kategorie</u> (polityczne, prawne, kulturowe, ekonomiczne), – na co <u>najmniej trzech przykładach</u> omawia przypadki łamania praw człowieka i obywatela; wskazuje formę, przyczyny i ocenia, <u>dla czego doszło do złamania prawa</u>, – wymienia i omawia <u>cztery środki</u> ochrony praw i wolności człowieka oraz dzieli je na krajowe i międzynarodowe, – wyszukuje informacje (np. w internecie) na temat działalności Rzecznika Praw Obywatelskich; wymienia <u>co najmniej trzy</u> sprawy, którymi się zajmuje/zajmował, – na podstawie w wybranej sprawie sporządza poprawnie wniosek do	i omawia <u>sześć przyczyn</u> oraz dzieli je na poszczególne <u>kategorie</u> (polityczne, prawne, kulturowe, ekonomiczne), – na co <u>najmniej czterech przykładach</u> analizuje przypadki łamania praw człowieka i obywatela; wskazuje formę, przyczyny i ocenia, <u>dla czego doszło do złamania prawa</u>, – wymienia i omawia <u>pięć środków</u> ochrony praw i wolności człowieka oraz dzieli je na krajowe i międzynarodowe, – wyszukuje bieżące informacje (np. w internecie) na temat działalności Rzecznika Praw Obywatelskich; wymienia i omawia <u>co najmniej trzy</u>, którymi się zajmuje/zajmował, – na podstawie <u>materiału źródłowego</u> w wybranej sprawie	i ją uzasadnia, – wymienia i analizuje osiem przyczyn łamania praw i wolności człowieka oraz dzieli je na poszczególne <u>kategorie</u> (polityczne, prawne, kulturowe, ekonomiczne), – <u>analizuje cztery</u> współczesne przypadki łamania praw człowieka i obywatela w państwach niedemokratycznych i demokratycznych; <u>ocenia przyczyny</u>, wskazuje i omawia <u>formy złamania</u> prawa, – wymienia i omawia <u>sześć środków</u> ochrony praw i wolności człowieka oraz dzieli je na krajowe i międzynarodowe, – wyszukuje bieżące informacje (np. w internecie) na temat działalności Rzecznika Praw Obywatelskich, wymienia i omawia <u>co najmniej cztery</u>
--	---	---	---	--	---	--	--

			sporządza odwołanie od decyzji administracyjnej w wybranej sprawie; wie, jak może złożyć odwołanie, – wymienia okoliczności, kiedy obywatel Polski może złożyć skargę do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka; wyszukuje w internecie informacje na ten temat.	materiału źródłowego sporządza poprawnie odwołanie od decyzji administracyjnej w wybranej, prostej sprawie; wie, jak może złożyć odwołanie, – wymienia okoliczności, kiedy i jak obywatel Polski może złożyć skargę do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka i wyszukuje w internecie informacje na ten temat.	Rzecznika Praw Obywatelskich; wie, jak może złożyć wniosek, – na podstawie materiału źródłowego sporządza poprawienie (pod względem formalnym i merytorycznym) odwołanie od decyzji administracyjnej w wybranej, prostej sprawie; wie, jak złożyć odwołanie, – wyjaśnia, na czym polega skarga do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, i wymienia okoliczności, kiedy i jak obywatel Polski może złożyć tego typu skargę, – wyszukuje w internecie informacje na temat wybranej skargi do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, która została uznana za zasadną, i przygotowuje krótką informację na ten temat.	sporządza poprawnie (pod względem formalnym i merytorycznym) wniosek do Rzecznika Praw Obywatelskich; wie, jak może złożyć wniosek, – na podstawie materiału źródłowego sporządza poprawnie (pod względem formalnym i merytorycznym) odwołanie od decyzji administracyjnej w wybranej sprawie; omawia sposób złożenia odwołania, – analizuje, na czym polega skarga do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, i wymienia okoliczności, kiedy i jak obywatel Polski może złożyć tego typu skargę, – wyszukuje w internecie informacje na temat wybranej skargi do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, która została uznana za	sprawy, którymi się zajmuje/zajmował, – na podstawie materiału źródłowego w wybranej sprawie sporządza poprawnie (pod względem formalnym i merytorycznym) wniosek do Rzecznika Praw Obywatelskich; zna sposoby złożenia wniosku i ocenia skuteczność tego działania, – na podstawie materiału źródłowego sporządza poprawnie (pod względem formalnym i merytorycznym) odwołanie od decyzji administracyjnej w wybranej sprawie; omawia sposób złożenia odwołania i ocenia skuteczność tego działania, – analizuje, na czym polega skarga do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka; wymienia oraz omawia okoliczności, kiedy
--	--	--	--	---	--	---	--

						zasadną, i dokonuje analizy przypadku.	i jak obywatel Polski może złożyć tego typu skargę, – wyszukuje w internecie informacje na temat co najmniej dwóch wybranych skarg do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, które zostały uznane za zasadne, i przygotowuje analizę na ten temat, – na podstawie materiału źródłowego sporządza skargę do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w wybranej sprawie i ocenia skuteczność tego działania (R).
--	--	--	--	--	--	--	---

Numer lekcji	Wymagania szczegółowe z podstawy programowej	Zagadnienia Treści	WYMAGANIA NA POSZCZEGÓLNE OCENY				
			konieczne (dopuszczający)	podstawowe (dostateczny)	rozszerzające (dobry)	dopelniające (bardzo dobry)	wykraczające (celujący)
	P – podstawowe F – fakultatywne DZO – działanie obywatelskie		UCZEŃ/ UCZENNICA:	UCZEŃ/ UCZENNICA:	UCZEŃ/ UCZENNICA:	UCZEŃ/ UCZENNICA:	UCZEŃ/ UCZENNICA:
5.4	Uczeń: (F) IV.5) wskazuje podstawowe	dane osobowe dane wrażliwe oszustwa	– wyjaśnia terminy: dane osobowe i dane wrażliwe; wymienia po trzy przykłady danych każdego	– wyjaśnia terminy: dane osobowe i dane wrażliwe; wymienia po trzy przykłady danych każdego	– wyjaśnia terminy: dane osobowe i dane wrażliwe; wymienia po cztery przykłady do każdego rodzaju	– wyjaśnia terminy: dane osobowe i dane wrażliwe; wymienia po pięć przykładów do każdego rodzaju	– analizuje terminy: dane osobowe i dane wrażliwe; wymienia po pięć przykładów do każdego rodzaju

	sposoby ochrony własnych danych osobowych oraz wyjaśnia formy naruszania dóbr osobistych, szczególnie w Internecie; potrafi zgłosić naruszenie dóbr osobistych	internetowe dobra osobiste RODO naruszenia danych osobowych i dóbr osobistych	rodzaju, – ocenia, na podstawie jakich informacji można kogoś zidentyfikować, np. w internecie, i rozpoznaje, przypadki, kiedy podał dane wrażliwe na stronie internetowej lub w aplikacji; rozważa zagrożenia z tym związane, – wie, co to jest RODO; wymienia po dwie zasady bezpieczeństwa danych i bezpieczeństwa udostępniania danych, np. w internecie; <u>stosuje je w praktyce</u> , – wymienia <u>dwa najczęstsze</u> oszustwa internetowe związane z ochroną danych osobowych i wyjaśnia, jak się przed nimi bronić, – wymienia <u>trzy przykłady</u> dóbr osobistych i identyfikuje przypadki ich naruszenia,	rodzaju, – ocenia, na podstawie jakich informacji można kogoś zidentyfikować, np. w internecie, i rozpoznaje, przypadki, kiedy podał dane wrażliwe na stronie internetowej lub w aplikacji; rozważa zagrożenia z tym związane i wymienia sposoby rozwiązania tych zagrożeń, – wie, co to jest RODO; wymienia po trzy zasady bezpieczeństwa danych i bezpieczeństwa udostępniania danych, np. w internecie; <u>stosuje je w praktyce</u> , – wymienia <u>trzy najczęstsze</u> oszustwa internetowe związane z ochroną danych osobowych i wyjaśnia, jak się przed nimi bronić, – wyjaśnia termin dobra osobiste i wymienia <u>cztery przykłady</u> identyfikuje	danych; wyjaśnia, na podstawie jakich informacji można go zidentyfikować, – ocenia, na podstawie jakich informacji można kogoś zidentyfikować, np. w internecie, i rozpoznaje, przypadki, kiedy podał dane wrażliwe na stronie internetowej lub w aplikacji; rozważa zagrożenia z tym związane i wymienia oraz <u>stosuje w praktyce sposoby rozwiązania tych zagrożeń</u> , – wie, co to jest RODO; wymienia <u>po cztery zasady</u> bezpieczeństwa danych i bezpieczeństwa udostępniania danych, np. w internecie; <u>stosuje je w praktyce</u> , – omawia <u>trzy najczęstsze</u> oszustwa internetowe związane z ochroną danych osobowych i wyjaśnia, jak się przed nimi bronić,	danych; ocenia, na podstawie jakich informacji można go zidentyfikować, – ocenia, na podstawie jakich informacji można kogoś zidentyfikować, np. w internecie, i analizuje, przypadki, kiedy podał dane wrażliwe na stronie internetowej lub w aplikacji; rozważa zagrożenia z tym związane i wymienia oraz <u>stosuje w praktyce sposoby rozwiązania tych zagrożeń</u> , – wie, co to jest RODO; wymienia <u>po pięć zasad</u> bezpieczeństwa danych i bezpieczeństwa udostępniania danych, np. w internecie; <u>stosuje je w praktyce</u> , – omawia <u>cztery najczęstsze</u> oszustwa internetowe związane z ochroną danych osobowych i wyjaśnia, jak się przed nimi bronić,	danych; ocenia, na podstawie jakich informacji można go zidentyfikować, i to uzasadnia, – ocenia, na podstawie jakich informacji można kogoś zidentyfikować, np. w internecie, i analizuje, przypadki, kiedy podał dane wrażliwe na stronie internetowej lub w aplikacji; ocenia zagrożenia z tym związane i <u>stosuje w praktyce sposoby rozwiązania tych zagrożeń</u> , – wie, co to jest RODO; wymienia i omawia <u>po pięć zasad</u> bezpieczeństwa danych i bezpieczeństwa udostępniania danych, np. w internecie; <u>stosuje je w praktyce</u> , – analizuje <u>cztery najczęstsze</u> oszustwa internetowe związane z ochroną danych osobowych i wyjaśnia, jak się przed nimi bronić;
--	--	--	--	---	---	---	--

			– wymienia dwa sposoby postępowania, kiedy dochodzi do naruszenia dóbr osobistych; <u>przy pomocy nauczyciela przygotowuje zgłoszenie naruszenia dóbr osobistych w wybranym przypadku.</u>	przypadki ich naruszenia, – wymienia <u>trzy sposoby</u> postępowania, kiedy dochodzi do naruszenia dóbr osobistych; <u>do wybranego przypadku przygotowuje zgłoszenie naruszenia dóbr osobistych i wie, jak je zastosować w praktyce.</u>	– wyjaśnia termin dobra osobiste i wymienia <u>pięć przykładów</u> ; wyjaśnia przypadki ich naruszenia, – omawia <u>trzy sposoby</u> postępowania, kiedy dochodzi do naruszenia dóbr osobistych; <u>do wybranego przypadku przygotowuje zgłoszenie naruszenia dóbr osobistych i wie, jak je zastosować w praktyce.</u>	– <u>analizuje termin</u> dobra osobiste i wymienia <u>sześć przykładów</u> ; wyjaśnia przypadki ich naruszenia, – wymienia <u>cztery sposoby</u> postępowania, kiedy dochodzi do naruszenia dóbr osobistych; <u>do wybranego przypadku przygotowuje zgłoszenie naruszenia dóbr osobistych i wie, jak je zastosować w praktyce.</u>	<u>dzieli się wiedzą na ten temat z innymi uczniami, np. na forum klasy,</u> – <u>analizuje termin</u> dobra osobiste i wymienia <u>osiem przykładów</u> ; wyjaśnia przypadki ich naruszenia, – <u>analizuje cztery sposoby</u> postępowania, kiedy dochodzi do naruszenia dóbr osobistych; <u>do wybranego przypadku przygotowuje zgłoszenie naruszenia dóbr osobistych, wie, jak je zastosować w praktyce.</u>
--	--	--	--	---	---	--	--

Numer lekcji	Wymagania szczegółowe z podstawy programowej	Zagadnienia Treści	WYMAGANIA NA POSZCZEGÓLNE OCENY				
			konieczne (dopuszczający)	podstawowe (dostateczny)	rozszerzające (dobry)	dopelniające (bardzo dobry)	wykraczające (celujący)
	P – podstawowe F – fakultatywne DZO – działanie obywatelskie		UCZEŃ/ UCZENNICA:	UCZEŃ/ UCZENNICA:	UCZEŃ/ UCZENNICA:	UCZEŃ/ UCZENNICA:	UCZEŃ/ UCZENNICA:
5.5	Uczeń: (P) IV.9) rozróżnia pracę	stosunek pracy (umowa o pracę) umowa o dzieło	– identyfikuje różne formy zatrudnienia i rozróżnia umowę o pracę od innych form,	– wymienia różne formy zatrudnienia i rozróżnia umowę o pracę od innych form,	– wymienia różne formy zatrudnienia i porównuje umowę o pracę z umowami o dzieło i zlecenia,	– wyjaśnia, po co nam praca, i omawia różne formy zatrudnienia; porównuje umowę	– wyjaśnia, po co nam praca, i omawia różne formy zatrudnienia; porównuje umowę

	wykonywaną na podstawie stosunku pracy (umowa o pracę), pracę wykonywaną na podstawie innego stosunku prawnego stanowiącego podstawę świadczenia pracy lub usług (umowy cywilnoprawne), wolontariat, staż i praktyki, a także identyfikuje prawa i obowiązki osoby związanej takimi umowami oraz sposoby ochrony tych praw, w tym za pośrednictwem związków zawodowych	i umowa zlecenia (umowy cywilnoprawne)	– wymienia cele i <u>po dwie</u> cechy charakterystyczne umów zlecenia, o dzieło i o wolontariat,	– wymienia cele i <u>po trzy</u> cechy charakterystyczne umów: zlecenia, o dzieło i o wolontariat,	– wymienia cele i omawia <u>po trzy</u> cechy charakterystyczne umów: zlecenia, o dzieło i o wolontariat; podaje <u>przykłady do każdego rodzaju</u> umów,	o pracę z: umowami o dzieło i zlecenia, wolontariatem,	o pracę z: umowami o dzieło i zlecenia, wolontariatem, stażem i praktyką,
	umowa o wolontariat	umowa o wolontariat	– na podstawie materiałów źródłowych (np. z podręcznika) wymienia rodzaje umów o pracę i <u>co najmniej cztery</u> najważniejsze ich elementy,	– na podstawie materiałów źródłowych (np. z podręcznika) wymienia rodzaje umów o pracę i co najmniej pięć ich najważniejszych elementów,	– na podstawie materiałów źródłowych (np. z podręcznika) wymienia rodzaje umów o pracę i omawia sześć ich najważniejszych elementów,	– omawia cele i (<u>po trzy</u>) cechy charakterystyczne umów: zlecenia, o dzieło i o wolontariat; podaje <u>przykłady do każdego rodzaju</u> umów,	– analizuje cele i (<u>po trzy</u>) cechy charakterystyczne umów: zlecenia, o dzieło i o wolontariat; podaje <u>przykłady do każdego rodzaju</u> umów,
	staże i praktyki	staże i praktyki	– na podstawie materiałów źródłowych (np. z podręcznika lub kodeksu pracy) rozróżnia prawa od obowiązków pracownika; identyfikuje <u>po dwa</u> przykłady,	– na podstawie materiałów źródłowych (np. z podręcznika lub kodeksu pracy) rozróżnia prawa od obowiązków pracownika; wymienia <u>po trzy</u> przykłady,	– na podstawie materiałów źródłowych (np. z podręcznika lub kodeksu pracy) rozróżnia prawa od obowiązków pracownika; omawia <u>po cztery</u> przykłady,	– omawia rodzaje umów o pracę i analizuje <u>sześć ich najważniejszych elementów</u> ,	– porównuje rodzaje umów o pracę i analizuje <u>sześć najważniejszych elementów</u> umowy o pracę,
	prawa i obowiązki pracownika i pracodawcy	prawa i obowiązki pracownika i pracodawcy	– na podstawie materiałów źródłowych (np. z podręcznika lub kodeksu pracy) przykładowych umów) identyfikuje przykłady (<u>po jednym</u>) praw i obowiązków osób związanych umowami: zlecenia i dzieło (umowy cywilnoprawne),	– na podstawie materiałów źródłowych (np. z podręcznika; aktów prawnych; przykładowych umów) identyfikuje (<u>po dwa</u>) przykłady praw i obowiązków	– na podstawie materiałów źródłowych (np. z podręcznika; aktów prawnych; przykładowych umów) wymienia (<u>po trzy</u>) przykłady praw i obowiązków osób związanych umowami: zlecenia	– wykorzystując opis przypadku, wypełnia poprawnie jedną z omawianych na zajęciach umów, np. umowę o pracę, o wolontariat, zlecenie lub o dzieło,	– wykorzystując opis przypadku, wypełnia poprawnie dwie z omawianych na zajęciach umów, np. umowę o pracę, o wolontariat, zlecenie lub o dzieło,
	sposoby ochrony praw pracowniczych	sposoby ochrony praw pracowniczych				– na podstawie materiałów źródłowych (np. z podręcznika lub kodeksu pracy) rozróżnia prawa od obowiązków pracownika; omawia <u>po pięć</u> przykładów,	
	związki zawodowe	związki zawodowe				– na podstawie materiałów źródłowych (np.	

			wolontariatu, stażu i praktyki, – identyfikuje pojęcie mobbingu i na podstawie kodeksu pracy podaje uprawnienia, jakie przysługują pracownikowi, który doświadczył mobbingu w miejscu pracy (R), – na podstawie materiałów źródłowych (np. z podręcznika lub kodeksu pracy) identyfikuje <u>po trzy przykłady</u> praw i obowiązków pracodawcy (R), – wyszukuje informacje (np. w podręczniku lub internecie) dotyczące sposobów rozwiązania umowy o pracę (<u>co najmniej dwa</u>) (R), identyfikuje prawa pracownika w zakresie okresów wypowiedzenia, – wymienia sposoby (<u>co najmniej dwa</u>) obrony przed łamaniem praw pracowniczych; identyfikuje rolę	osób związanych umowami: zlecenia i dzieło (umowy cywilnoprawne), wolontariatu, stażu i praktyki, – wyjaśnia pojęcie mobbingu i na podstawie kodeksu pracy podaje uprawnienia, jakie przysługują pracownikowi, który doświadczył mobbingu w miejscu pracy (R), – na podstawie materiałów źródłowych (np. z podręcznika lub kodeksu pracy) identyfikuje <u>po cztery</u> przykłady praw i obowiązków pracodawcy (R), – wymienia <u>co najmniej trzy</u> sposoby rozwiązania umowy o pracę (R) i wyszukuje informacje (np. w podręczniku lub internecie) dotyczące praw pracownika w zakresie okresów wypowiedzenia, – wymienia sposoby (<u>co najmniej trzy</u>)	i dzieło (umowy cywilnoprawne), wolontariatu, stażu i praktyki, – wyjaśnia pojęcie mobbingu i na podstawie kodeksu pracy podaje uprawnienia, jakie przysługują pracownikowi, który doświadczył mobbingu w miejscu pracy, oraz obowiązki pracodawcy w tym zakresie (R), – na podstawie materiałów źródłowych (np. z podręcznika lub kodeksu pracy) krótko omawia <u>po pięć</u> przykładów obowiązków pracodawcy, – wymienia <u>co najmniej cztery</u> sposoby rozwiązania umowy o pracę (R) i wyszukuje informacje (np. w podręczniku lub internecie) dotyczące praw pracownika w zakresie okresów wypowiedzenia, – omawia sposoby	z podręcznika; aktów prawnych; przykładowych umów) omawia (<u>po trzy</u>) przykłady praw i obowiązków osób związanych umowami: zlecenia i dzieło (umowy cywilnoprawne), wolontariatu, stażu i praktyki, – wyjaśnia pojęcie mobbingu i na podstawie kodeksu pracy omawia uprawnienia, jakie przysługują pracownikowi, który doświadczył mobbingu w miejscu pracy, oraz obowiązki pracodawcy w tym zakresie (R), – na podstawie materiałów źródłowych (np. z podręcznika lub kodeksu pracy) omawia <u>po sześć</u> przykładów (R) obowiązków pracodawcy, – wymienia <u>pięć</u> sposobów rozwiązania umowy o pracę i na podstawie materiałów	– na podstawie materiałów źródłowych (np. z podręcznika; aktów prawnych; przykładowych umów) analizuje (<u>po trzy</u>) przykłady praw i obowiązków osób związanych umowami: zlecenia i dzieło (umowy cywilnoprawne), wolontariatu, stażu i praktyki, – wyjaśnia pojęcie mobbingu i na podstawie kodeksu pracy analizuje uprawnienia, jakie przysługują pracownikowi, który doświadczył mobbingu w miejscu pracy, oraz obowiązki pracodawcy w tym zakresie (R), – na podstawie materiałów źródłowych (np. z podręcznika lub kodeksu pracy) analizuje <u>po sześć</u> przykładów obowiązków i praw pracodawcy, – omawia <u>pięć</u> sposobów rozwiązania umowy
--	--	--	---	--	---	---	---

			związków zawodowych w zakresie ochrony praw pracowniczych, – wyjaśnia, czym są staż i praktyka w nabywaniu umiejętności zawodowych.	obrony przed łamaniem praw pracowniczych, w tym omawia rolę związków zawodowych, – wyjaśnia, czym są staż i praktyka w nabywaniu umiejętności zawodowych, oraz wymienia (po jednej) korzyści, jakie przynoszą.	(co najmniej trzy) obrony przed łamaniem praw pracowniczych, w tym rolę związków zawodowych, – rozróżnia staż od praktyki w zakresie nabywania umiejętności zawodowych oraz wymienia (po trzy) warunki odbywania oraz (po dwie) korzyści, jakie przynoszą.	źródłowych (np. w podręczniku lub internecie) analizuje informacje dotyczące praw pracownika w zakresie okresów wypowiedzenia, – omawia sposoby (co najmniej trzy) obrony przed łamaniem praw pracowniczych, w tym rolę związków zawodowych, – rozróżnia staż od praktyki w zakresie nabywania umiejętności zawodowych oraz wymienia (po cztery) warunki odbywania i (po trzy) korzyści, jakie przynoszą.	o pracę (R) i na podstawie materiałów źródłowych (np. w podręczniku lub internecie) analizuje informacje dotyczące praw pracownika w zakresie okresów wypowiedzenia, – analizuje (cztery) sposoby obrony przed łamaniem praw pracowniczych, w tym rolę i zadania związków zawodowych, – porównuje staż i praktyki w zakresie nabywania umiejętności zawodowych oraz wymienia (po pięć) warunki odbywania i (po trzy) korzyści, jakie przynoszą.
--	--	--	---	--	--	--	--

ROZDZIAŁ VI. Organy władzy w RP

PYTANIE WIODĄCE: Jak działa państwo?

Numer lekcji	Wymagania szczegółowe	Zagadnienia Treści	WYMAGANIA NA POSZCZEGÓLNE OCENY
--------------	-----------------------	--------------------	---------------------------------

	z podstawy programowej P – podstawowe F – fakultatywne DZO – działanie obywatelskie		konieczne (dopuszczający) UCZEŃ/ UCZENNICA:	podstawowe (dostateczny) UCZEŃ/ UCZENNICA:	rozszerzające (dobry) UCZEŃ/ UCZENNICA:	dopelniające (bardzo dobry) UCZEŃ/ UCZENNICA:	wykraczające (celujący) UCZEŃ/ UCZENNICA:
6.1	Uczeń: (P) V.2) opisuje najważniejsze kompetencje i strukturę władzy ustawodawczej w Rzeczypospolitej Polskiej; analizuje porządek dzienny wybranego posiedzenia Sejmu i Senatu; wyszukuje informacje o wybranym parlamentarzystcie ze swojego okręgu i jego aktywności politycznej	struktura władzy ustawodawczej kompetencje (funkcje) Sejmu i Senatu rola Senatu organy Sejmu i Senatu Zgromadzenie Narodowe prace Sejmu informacja publiczna komisje stałe, nadzwyczajne i śledcze działalność posłów	– identyfikuje strukturę władzy ustawodawczej w Polsce i wyjaśnia, na czym polega dwuizbowość, – korzystając z <i>Konstytucji RP</i> , wyszukuje <u>po trzy przykłady</u> kompetencji Sejmu i Senatu oraz określa, jaki to rodzaj funkcji (ustawodawcza, kontrolna, kreacyjna), – identyfikuje prawo obywateli do informacji publicznej; wymienia <u>jeden przykład</u> odnoszący się do władzy ustawodawczej, – wykorzystując źródła internetowe (strony www Sejmu), wyszukuje informacje na temat bieżącej działalności Sejmu i aktywności politycznej (pracy)	– wymienia, kto tworzy w Polsce władzę ustawodawczą, i wyjaśnia, na czym polega dwuizbowość, – korzystając z <i>Konstytucji RP</i> , wyszukuje <u>po cztery przykłady</u> kompetencji Sejmu i Senatu oraz określa, jaki to rodzaj funkcji (ustawodawcza, kontrolna, kreacyjna), – identyfikuje prawo obywateli do informacji publicznej; wymienia <u>dwa przykłady</u> odnoszące się do władzy ustawodawczej i wykorzystuje jeden z nich w praktyce , – wykorzystując źródła internetowe (strony www Sejmu), wyszukuje informacje na temat	– wyjaśnia, na czym polega dwuizbowość, i opisuje strukturę władzy ustawodawczej w Polsce, – korzystając z <i>Konstytucji RP</i> , wyszukuje <u>po cztery przykłady</u> kompetencji Sejmu i Senatu oraz określa, jaki to rodzaj funkcji (ustawodawcza, kontrolna, kreacyjna), omawia <u>dwa wybrane</u> , – na <u>dwóch przykładach</u> analizuje organizację pracy Sejmu i Senatu (R), – identyfikuje prawo obywateli do informacji publicznej; wymienia <u>trzy przykłady</u> odnoszące się do władzy ustawodawczej i wykorzystuje dwa	– wyjaśnia, na czym polega dwuizbowość, i analizuje strukturę władzy ustawodawczej w Polsce; wymienia argumenty, za funkcjonowaniem wyższej izby parlamentu, – korzystając z <i>Konstytucji RP</i> , wyszukuje <u>po pięć przykładów</u> kompetencji Sejmu i Senatu oraz określa, jaki to rodzaj funkcji (ustawodawcza, kontrolna, kreacyjna), omawia <u>trzy wybrane</u> , – na <u>dwóch przykładach</u> analizuje organizację pracy Sejmu i Senatu oraz posłów i posłanek; wykorzystuje materiały internetowe (R), – odróżnia Sejm	– wyjaśnia, na czym polega dwuizbowość, i analizuje strukturę władzy ustawodawczej w Polsce; wymienia argumenty za i przeciw funkcjonowaniu wyższej izby parlamentu, – korzystając z <i>Konstytucji RP</i> , wyszukuje <u>po sześć przykładów</u> kompetencji Sejmu i Senatu oraz określa, jaki to rodzaj funkcji (ustawodawcza, kontrolna, kreacyjna), omawia <u>trzy wybrane</u> , – odróżnia Sejm i Senat od Zgromadzenia Narodowego; analizuje <u>dwie kompetencje</u> Zgromadzenia Narodowego (R), – na przykładach

			wybranego posła lub posłanki; podaje <u>po jednym przykładzie</u> .	bieżącej działalności Sejmu i aktywności politycznej (pracy) wybranego posła lub posłanki; podaje <u>po dwa przykłady</u> .	z nich w praktyce, – wykorzystując źródła internetowe (strony www Sejmu), wyszukuje informacje na temat porządku dziennego posiedzenia Sejmu i wymienia na przykładach omawiane sprawy, odbyte głosowania i ich wyniki, – wykorzystując źródła internetowe (strony www Sejmu i Senatu), wyszukuje i analizuje informacje na temat aktywności politycznej (pracy) wybranego posła lub posłanki; podaje <u>dwa przykłady</u>.	i Senat od Zgromadzenia Narodowego, podaje różnice (R), – identyfikuje prawo obywateli do informacji publicznej; omawia trzy przykłady odnoszące się do władzy ustawodawczej i wykorzystuje <u>dwa z nich w praktyce,</u> – wykorzystując źródła internetowe (strony www Sejmu), wyszukuje informacje na temat porządku dziennego posiedzenia Sejmu i charakteryzuje na przykładach omawiane sprawy, odbyte głosowania (w tym czego dotyczyły) i ich wyniki, – wykorzystując źródła internetowe (strony www Sejmu i Senatu), wyszukuje i analizuje informacje na temat aktywności politycznej (pracy) wybranego posła lub posłanki; podaje <u>po trzy przykłady</u>.	porównuje strukturę, organizację pracy Sejmu i Senatu oraz analizuje organizację pracy posłów i posłanek; wykorzystuje materiały internetowe (R), – identyfikuje prawo obywateli do informacji publicznej; omawia <u>cztery przykłady</u> odnoszące się do władzy ustawodawczej i wykorzystuje <u>dwa z nich w praktyce,</u> – wykorzystując źródła internetowe (strony www Sejmu), wyszukuje informacje na temat porządku dziennego posiedzenia Sejmu i analizuje na przykładach omawiane sprawy, odbyte głosowania (w tym czego dotyczyły) i ich wyniki, – wykorzystując źródła internetowe (strony www Sejmu i Senatu), wyszukuje i porównuje informacje na temat aktywności
--	--	--	---	---	---	---	--

							politycznej (pracy) grupy posłów lub posłanek ze swojego okręgu wyborczego; ocenia ich aktywność polityczną, odnosząc się do wypełniania obowiązków zgodnie z oczekiwaniami wyborców (ucznia), – wykorzystując stronę internetową Sejmu, analizuje prace wybranej komisji bieżącej kadencji w oparciu o: skład osobowy komisji, omawiane sprawy i ich związek z sytuacją ucznia jako obywatela oraz ich znaczeniem dla ucznia (R).
--	--	--	--	--	--	--	--

Numer lekcji	Wymagania szczegółowe z podstawy programowej	Zagadnienia Treści	WYMAGANIA NA POSZCZEGÓLNE OCENY				
			konieczne (dopuszczający)	podstawowe (dostateczny)	rozszerzające (dobry)	dopelniające (bardzo dobry)	wykraczające (celujący)
	P – podstawowe F – fakultatywne DZO – działanie obywatelskie		UCZEŃ/ UCZENNICA:	UCZEŃ/ UCZENNICA:	UCZEŃ/ UCZENNICA:	UCZEŃ/ UCZENNICA:	UCZEŃ/ UCZENNICA:

6.2	Uczeń: (P) V.1) na przykładzie wybranej ustawy przedstawia przebieg procesu legislacyjnego w Polsce; wyjaśnia możliwe konwencjonalne i niekonwencjonalne formy zaangażowania obywatela w proces stanowienia prawa oraz w miarę możliwości z nich korzysta	inicjatywa ustawodawcza przebieg procesu stanowienia prawa w Polsce (etapy procesu ustawodawczego) wpływ obywateli na proces stanowienia prawa	– na przykładzie uchwalonej ustawy (korzystając z oficjalnej strony internetowej Sejmu) identyfikuje przebieg procesu ustawodawczego i wymienia <u>cztery elementy z następujących</u>: (1) zgłoszenie, (2) pierwsze czytanie w Sejmie czy na komisji sejmowej, (3) drugie czytanie w Sejmie / zgłoszenie poprawek lub nie, (4) trzecie czytanie i głosowanie, (5) rozpatrzenie ustawy przez Senat, (6) rozpatrzenie poprawek Senatu przez Sejm, (7) podpisanie ustawy przez Prezydenta RP, (8) ogłoszenie ustawy w Dzienniku Ustaw, – korzystając z oficjalnej strony internetowej Sejmu, wyszukuje informacje na temat uchwalonej ustawy w tej kadencji Sejmu lub poprzedniej, analizuje, kto był inicjatorem,	– na przykładzie uchwalonej ustawy (korzystając z oficjalnej strony internetowej Sejmu) identyfikuje przebieg procesu ustawodawczego i wskazuje <u>pięć elementów z następujących</u>: (1) zgłoszenie, (2) pierwsze czytanie w Sejmie czy na komisji sejmowej, (3) drugie czytanie w Sejmie / zgłoszenie poprawek lub nie, (4) trzecie czytanie i głosowanie, (5) rozpatrzenie ustawy przez Senat, (6) rozpatrzenie poprawek Senatu przez Sejm, (7) podpisanie ustawy przez Prezydenta RP, (8) ogłoszenie ustawy w Dzienniku Ustaw, – korzystając z oficjalnej strony internetowej Sejmu, wyszukuje informacje na temat uchwalonej ustawy w tej kadencji Sejmu lub poprzedniej, analizuje, kto był inicjatorem, jak	– na przykładzie uchwalonej ustawy (korzystając z oficjalnej strony internetowej Sejmu) identyfikuje przebieg procesu ustawodawczego i <u>wskazuje następujące elementy</u>: (1) zgłoszenie, (2) pierwsze czytanie w Sejmie czy na komisji sejmowej, (3) drugie czytanie w Sejmie / zgłoszenie poprawek lub nie, (4) trzecie czytanie i głosowanie, (5) rozpatrzenie ustawy przez Senat, (6) rozpatrzenie poprawek Senatu przez Sejm, (7) podpisanie ustawy przez Prezydenta RP, (8) ogłoszenie ustawy w Dzienniku Ustaw, – korzystając z oficjalnej strony internetowej Sejmu, wyszukuje informacje na temat uchwalonej ustawy w tej kadencji Sejmu lub poprzedniej, analizuje, kto był inicjatorem, jak długo trwał proces	– na przykładzie uchwalonej ustawy (korzystając z oficjalnej strony internetowej Sejmu) analizuje przebieg procesu ustawodawczego i <u>omawia następujące elementy</u>: (1) zgłoszenie, (2) pierwsze czytanie w Sejmie czy na komisji sejmowej, (3) drugie czytanie w Sejmie / zgłoszenie poprawek lub nie, (4) trzecie czytanie i głosowanie, (5) rozpatrzenie ustawy przez Senat, (6) rozpatrzenie poprawek Senatu przez Sejm, (7) podpisanie ustawy przez Prezydenta RP, (8) ogłoszenie ustawy w Dzienniku Ustaw, – korzystając z oficjalnej strony internetowej Sejmu, analizuje informacje na temat uchwalonej ustawy w tej kadencji Sejmu lub poprzedniej, analizuje, kto był inicjatorem, jak	– na przykładzie uchwalonej ustawy (korzystając z oficjalnej strony internetowej Sejmu) analizuje przebieg procesu ustawodawczego i tworzy schemat drogi ustawodawczej z następujących elementów: (1) zgłoszenie, (2) pierwsze czytanie w Sejmie czy na komisji sejmowej, (3) drugie czytanie w Sejmie / zgłoszenie poprawek lub nie, (4) trzecie czytanie i głosowanie, (5) rozpatrzenie ustawy przez Senat, (6) rozpatrzenie poprawek Senatu przez Sejm, (7) podpisanie ustawy przez Prezydenta RP, (8) ogłoszenie ustawy w Dzienniku Ustaw, – korzystając z oficjalnej strony internetowej Sejmu, analizuje informacje na temat uchwalonej ustawy w tej kadencji Sejmu lub poprzedniej, analizuje, kto był inicjatorem, jak
-----	--	---	--	---	--	--	--

			– wyszukuje <u>przykład</u> „projektu obywatelskiego” ustawy i wymienia inną formę zaangażowania obywatela w proces stanowienia prawa.	długo trwał proces legislacyjny od wpłynięcia projektu do ogłoszenia w Dzienniku Ustaw, – wyszukuje dwa przykłady projektów ustaw, które są „projektami obywatelskimi”, i wymienia <u>inne dwie formy</u> zaangażowania obywatela w proces stanowienia prawa, – identyfikuje terminy: konsultacje projektów ustaw oraz referendum; wskazuje ich wady i zalety (<u>po jednej</u>).	legislacyjny od wpłynięcia projektu do ogłoszenia w Dzienniku Ustaw, kto i kiedy zgłosił poprawki i jaki był tego efekt (czy zostały przyjęte, czy odrzucone), – na podstawie materiałów źródłowych (np. materiałów z podręcznika) analizuje, w jaki sposób obywatele mogą złożyć projekt ustawy, wyszukuje <u>dwa przykłady</u> „obywatelskich projektów” ustaw, – wyjaśnia, na czym polegają: konsultacje projektów ustaw, referendum, obywatelska presja, wskazuje ich wady i zalety (<u>po jednej</u>).	legislacyjny od wpłynięcia projektu do ogłoszenia w Dzienniku Ustaw, kto i kiedy zgłosił poprawki i jaki był tego efekt (czy zostały przyjęte, czy odrzucone); ocenia przebieg procesu legislacyjnego, – na podstawie materiałów źródłowych (np. materiałów z podręcznika) analizuje, w jaki sposób obywatele mogą złożyć projekt ustawy, i wskazuje, które elementy procedury inicjatywy ustawodawczej sprawiają, że jest ona trudna do realizacji przez obywateli; wyszukuje <u>dwa przykłady</u> „obywatelskich projektów” ustaw, – analizuje, na czym polegają: konsultacje projektów ustaw, referendum, obywatelska presja, protesty i demonstracje; wskazuje ich wady i zalety (<u>po jednej</u>).	długo trwał proces legislacyjny od wpłynięcia projektu do ogłoszenia w Dzienniku Ustaw, kto i kiedy zgłosił poprawki i jaki był tego efekt (czy zostały przyjęte, czy odrzucone); ocenia przebieg procesu legislacyjnego, w tym jakie było stanowisko Rady Ministrów, a jakie Prezydenta RP, – na podstawie materiałów źródłowych (np. materiałów z podręcznika) analizuje, w jaki sposób obywatele mogą złożyć projekt ustawy, i ocenia, które elementy procedury inicjatywy ustawodawczej sprawiają, że jest ona trudna do realizacji przez obywateli, – wyszukuje <u>dwa przykłady</u> „obywatelskich projektów” ustaw i formułuje opinię, z jakich powodów wiele projektów ustaw trafia do tzw.
--	--	--	---	--	--	---	--

							zamrażarki sejmowej, uzasadnia swoje zdanie (R), – wyszukuje trzy przykłady projektów ustaw, które są „projektami obywatelskimi”; omawia <u>trzy inne formy</u> zaangażowania obywatela w proces stanowienia prawa; w miarę możliwości korzysta z jednej z form, – analizuje, na czym polegają: konsultacje projektów ustaw, referendum, obywatelska presja na posłów i protesty oraz demonstracje; wskazuje ich wady i zalety (po dwie).
--	--	--	--	--	--	--	--

	(DZO) Działanie obywatelskie Weź udział w symulacji obrad organów władz publicznych lub organizacji międzynarodowych Kryteria oceny DZO: – adekwatności działania do postawionego celu – stopnia zaangażowania, w tym ilości włożonej pracy – skuteczności działania	Przeprowadźcie w klasie symulację obrad Sejmu RP – symulację procesu legislacyjnego	– przy pomocy nauczyciela określa cel symulacji, – wybiera organ, – odgrywa przypisaną rolę lub tylko bierze udział w symulacji.	– w prosty sposób określa cel symulacji, – wybiera organ i przedmiot symulacji, – bierze udział w planowaniu symulacji, – prowadzi portfolio działania.	– określa cel symulacji, – wybiera organ i przedmiot symulacji; uzasadnia wybór, – planuje i przygotowuje się do symulacji, np. zapoznaje się z działalnością organu, – prowadzi portfolio, – dokonuje samooceny.	– określa cel symulacji i go uzasadnia, – wybiera konkretny organ i przedmiot symulacji, – planuje i przygotowuje się do symulacji, np. zapoznaje się z działalnością organu i przedmiotu symulacji, – odgrywa przypisane role, – realizuje plan symulacji, – dokonuje ewaluacji i samooceny, – prowadzi portfolio.	– określa cele symulacji i je uzasadnia, – wybiera konkretny organ i przedmiot symulacji; uzasadnia wybór, – planuje i przygotowuje się do symulacji, np. zapoznaje się z działalnością organu, zasadami działania, zbiera dodatkowe informacje na temat organu i przedmiotu symulacji; wszystko dokumentuje, – przygotowuje scenariusz symulacji, – odgrywa przypisane role, – realizuje plan symulacji, – dokonuje ewaluacji i samooceny, – prowadzi na bieżąco portfolio działania.
--	--	---	--	--	---	---	---

Numer lekcji	Wymagania szczegółowe z podstawy programowej	Zagadnienia Treści	WYMAGANIA NA POSZCZEGÓLNE OCENY				
			konieczne (dopuszczający)	podstawowe (dostateczny)	rozszerzające (dobry)	dopełniające (bardzo dobry)	wykraczające (celujący)
	P – podstawowe F – fakultatywne DZO – działanie obywatelskie		UCZEŃ/ UCZENNICA:	UCZEŃ/ UCZENNICA:	UCZEŃ/ UCZENNICA:	UCZEŃ/ UCZENNICA:	UCZEŃ/ UCZENNICA:
6.3	Uczeń: (P) V.3) opisuje najważniejsze kompetencje i pozycję ustrojową Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej oraz analizuje wybrane działania przez niego podejmowane, a także formułuje opinię w ich sprawie i poddaje ją dyskusji	kompetencje Prezydenta RP funkcje głowy państwa prerogatywy Prezydenta RP uprawnienia Prezydenta RP pozycja ustrojowa Prezydenta RP	– identyfikuje <u>cztery kompetencje</u> Prezydenta RP i przyporządkowuje je do odpowiednich prerogatyw (dotyczących władzy ustawodawczej, wykonawczej, sądowniczej, funkcji kreacyjnej i funkcji głowy państwa), – wymienia warunki, jakie należy spełnić, aby zostać Prezydentem RP (bierne prawo wyborcze) (R), – wyszukuje na oficjalnej stronie Prezydenta RP bieżące informacje na temat: weta prezydenta, wizyt zagranicznych, działań Biura Bezpieczeństwa Narodowego i podaje po <u>jednym przykładzie</u> , – <u>formułuje opinię</u>	– identyfikuje <u>sześć kompetencji</u> Prezydenta RP i przyporządkowuje je do odpowiednich prerogatyw (dotyczących władzy ustawodawczej, wykonawczej, sądowniczej, funkcji kreacyjnej i funkcji głowy państwa), – omawia warunki, jakie należy spełnić, aby zostać Prezydentem RP (bierne prawo wyborcze) (R), – wyszukuje na oficjalnej stronie Prezydenta RP bieżące informacje na temat: weta prezydenta i wniosków do Trybunału Konstytucyjnego oraz, wizyt zagranicznych; wymienia po <u>dwa przykłady</u> ,	– wymienia <u>osiem kompetencji</u> Prezydenta RP i przyporządkowuje je do odpowiednich prerogatyw (dotyczących władzy ustawodawczej, wykonawczej, sądowniczej, funkcji kreacyjnej i funkcji głowy państwa), – omawia warunki, jakie należy spełnić, aby zostać Prezydentem RP (bierne prawo wyborcze), i wyjaśnia, kiedy odbywa się druga tura wyborów prezydenckich (R), – wyszukuje na oficjalnej stronie Prezydenta RP bieżące informacje na temat weta prezydenta i wniosków do Trybunału Konstytucyjnego; <u>analizuje dwa</u>	– omawia <u>dziesięć kompetencji</u> Prezydenta RP i przyporządkowuje je do odpowiednich prerogatyw (dotyczących władzy ustawodawczej, wykonawczej, sądowniczej, funkcji kreacyjnej i funkcji głowy państwa), – omawia warunki, jakie należy spełnić, aby zostać Prezydentem RP (bierne prawo wyborcze), i analizuje zasady wyborów prezydenckich; wyjaśnia, kiedy odbywa się druga tura wyborów prezydenckich (R), – wyszukuje na oficjalnej stronie Prezydenta RP bieżące informacje na temat weta prezydenta i wniosków do	– <u>analizuje osiem kompetencji</u> Prezydenta RP i przyporządkowuje je do odpowiednich prerogatyw (dotyczących władzy ustawodawczej, wykonawczej, sądowniczej, funkcji kreacyjnej i funkcji głowy państwa), – wyszukuje na oficjalnej stronie Prezydenta RP bieżące informacje na temat: weta prezydenta, wizyt zagranicznych, działań Biura Bezpieczeństwa Narodowego i <u>analizuje po cztery przykłady działań</u> , formułuje opinię na temat pozycji ustrojowej Prezydenta RP i ją uzasadnia, – omawia warunki, jakie należy spełnić,

			na temat prawa łaski („Współcześnie głowie państwa nie powinno przysługiwać prawo łaski”) i w prosty sposób ją uzasadnia.	– wyjaśnia, jaką rolę odgrywa Prezydent RP w zakresie bezpieczeństwa państwa, i wyszukuje informacje na temat posiedzeń Biura Bezpieczeństwa Narodowego; wymienia, jakie wydarzenie spowodowało zwołanie posiedzenia Biura Bezpieczeństwa Narodowego, i kto w nim uczestniczył, – formułuje opinię na temat prawa łaski („Współcześnie głowie państwa nie powinno przysługiwać prawo łaski”) i ją uzasadnia <u>dwoma argumentami</u>.	<u>przykłady</u> i podaje uzasadnienie odrzucenia ustawy lub skierowania jej do Trybunału Konstytucyjnego, – wyszukuje informacje na temat posiedzeń Biura Bezpieczeństwa Narodowego; wymienia, jakie wydarzenie spowodowało zwołanie posiedzenia, i kto w nim uczestniczył, – formułuje opinię na temat prawa łaski („Współcześnie głowie państwa nie powinno przysługiwać prawo łaski”); podaje <u>po dwa argumenty</u> za lub przeciw, – formułuje opinię na temat prawa łaski („Współcześnie głowie państwa nie powinno przysługiwać prawo łaski”); podaje po jednym argumente za lub przeciw; zabiera głos w klasowej dyskusji.	Trybunału Konstytucyjnego; analizuje <u>dwa przykłady</u> i podaje: uzasadnienie odrzucenia ustawy lub skierowania jej do Trybunału Konstytucyjnego oraz <u>argumenty za i przeciw</u> ustawom, które pojawiły się w mediach, – analizuje kompetencje Prezydenta RP w zakresie bezpieczeństwa państwa i polityki zagranicznej; wyszukuje informacje na temat posiedzeń Biura Bezpieczeństwa Narodowego (cel posiedzenia i uczestnicy) oraz polityki zagranicznej (miejsce wizyty, cel wizyty i uczestnicy), – formułuje opinię na temat prawa łaski („Współcześnie głowie państwa nie powinno przysługiwać prawo łaski”); podaje po dwa argumenty za lub przeciw; zabiera głos w klasowej dyskusji i aktywnie	aby zostać Prezydentem RP (bierne prawo wyborcze), i analizuje zasady wyborów prezydenckich; wyjaśnia, kiedy odbywa się druga tura wyborów prezydenckich (R), – wyszukuje na oficjalnej stronie Prezydenta RP bieżące informacje na temat weta prezydenta i wniosków do Trybunału Konstytucyjnego; formułuje opinię (w dwóch przypadkach), porównując uzasadnienie odrzucenia ustawy lub skierowania jej do Trybunału Konstytucyjnego ze strony Prezydenta oraz argumenty za i przeciw ustawom, które pojawiły się w mediach, – analizuje kompetencje Prezydenta RP w zakresie bezpieczeństwa państwa i polityki zagranicznej;
--	--	--	--	---	--	--	---

						w niej uczestniczy. wyszukuje informacje na temat posiedzeń Biura Bezpieczeństwa Narodowego (cel posiedzenia i uczestnicy) oraz polityki zagranicznej (miejsce wizyty, cel wizyty i uczestnicy); formułuje ocenę aktywności Prezydenta RP w obu dziedzinach, – formułuje opinię na temat prawa łaski („Współcześnie głowie państwa nie powinno przysługiwać prawo łaski”); podaje po dwa argumenty za lub przeciw; zabiera głos w klasowej dyskusji i odnosi się do stanowiska drugiej strony.
--	--	--	--	--	--	---

Numer lekcji	Wymagania szczegółowe z podstawy programowej	Zagadnienia Treści	WYMAGANIA NA POSZCZEGÓLNE OCENY				
			konieczne (dopuszczający)	podstawowe (dostateczny)	rozszerzające (dobry)	dopełniające (bardzo dobry)	wykraczające (celujący)
	P – podstawowe F – fakultatywne DZO – działanie obywatelskie		UCZEŃ/ UCZENNICA:	UCZEŃ/ UCZENNICA:	UCZEŃ/ UCZENNICA:	UCZEŃ/ UCZENNICA:	UCZEŃ/ UCZENNICA:
6.4	Uczeń: (P) V.4) opisuje kompetencje Rady Ministrów oraz rolę służby cywilnej; analizuje bieżące działania wybranego ministerstwa oraz formułuje opinię w ich sprawie i poddaje ją dyskusji	Rada Ministrów ministrowie odpowiedzialność polityczna, odpowiedzialność konstytucyjna wojewoda administracja zespółona i niezespółona służba cywilna	– identyfikuje kompetencje Rady Ministrów i podaje <u>trzy przykłady</u> , – wykorzystując oficjalne strony internetowe ministerstw oraz Rady Ministrów, ustala, jakimi sprawami zajmują się poszczególni ministrowie; wymienia <u>dwa kluczowe</u> programy lub projekty oraz ich cele, – wyszukuje informacje na temat obecnego składu Rady Ministrów i wymienia <u>trzy najbardziej rozpoznawane osoby</u> , – identyfikuje trzy przykłady instytucji, których pracownicy wchodzą w skład korpusu służby cywilnej; wie, co to	– wymienia <u>cztery przykłady</u> kompetencji Rady Ministrów, – wykorzystując oficjalne strony internetowe ministerstw oraz Rady Ministrów, ustala, jakimi sprawami zajmują się poszczególni ministrowie; wymienia <u>trzy kluczowe</u> programy lub projekty oraz ich cele, – wyszukuje informacje na temat obecnego składu Rady Ministrów i wymienia <u>cztery najbardziej rozpoznawane osoby</u> , uzasadniając swój wybór, – wymienia cztery przykłady instytucji, których pracownicy wchodzą w skład korpusu służby	– wymienia <u>pięć przykładów</u> kompetencji Rady Ministrów i opisuje trzy, – wykorzystując oficjalne strony internetowe ministerstw oraz Rady Ministrów, ustala, jakimi sprawami zajmują się poszczególni ministrowie; wymienia <u>trzy kluczowe</u> programy lub projekty, ich cele i efekty; formułuje opinię w tej sprawie, – wyszukuje informacje na temat obecnego składu Rady Ministrów i wymienia <u>pięć najbardziej rozpoznawalnych osób</u> , uzasadniając swój wybór, – wyszukuje w <i>Konstytucji RP</i> zapisy dotyczące	– opisuje <u>sześć przykładów</u> kompetencji Rady Ministrów, – wykorzystując oficjalne strony internetowe ministerstw oraz Rady Ministrów, ustala, jakimi sprawami zajmują się poszczególni ministrowie; wymienia <u>trzy kluczowe</u> programy lub projekty i dokonuje ich analizy – wskazuje cele, efekty, wpływ na życie innych ludzi; formułuje <u>opinię</u> w tej sprawie, – wyszukuje informacje na temat obecnego składu Rady Ministrów i wymienia najbardziej rozpoznawane osoby (<u>co najmniej pięć</u>), uzasadniając swój wybór	– analizuje <u>siedem przykładów</u> kompetencji Rady Ministrów, – wykorzystując zasoby internetowe (oficjalne strony Rady Ministrów i poszczególnych ministrów), zapoznaje się z pracami (programem, projektem) wybranego ministra i formułuje opinię w jego sprawie; analizuje <u>kluczowy</u> program (projekt) ministerstwa, efekty i wykonanie w oparciu o wydatkowanie funduszy z budżetu, opiera się m.in. na <u>dwóch opiniach</u> ekspertów; poddaje swoją opinię pod dyskusję, – wykorzystując oficjalne strony internetowe

			jest korpus służby cywilnej, – identyfikuje (funkcję), kto jest przedstawicielem Rady Ministrów w województwie, i wyszukuje <u>dwie instytucje</u>, które mu podlegają (R).	cywilnej; wie, co to jest korpus służby cywilnej, – wymienia (funkcję), kto jest przedstawicielem Rady Ministrów w województwie, i wyszukuje <u>trzy instytucje</u>, które mu podlegają (R).	odpowiedzialności Rady Ministrów i poszczególnych ministrów; wskazuje rodzaj odpowiedzialności i konsekwencje (R), – wymienia <u>pięć przykładów</u> instytucji, których pracownicy wchodzi w skład korpusu służby cywilnej, i wyjaśnia, jaką rolę odgrywa służba cywilna (R), – wymienia (funkcję), kto jest przedstawicielem Rady Ministrów w województwie, i wyszukuje <u>cztery instytucje</u>, które mu podlegają, dzieli je na administrację zespoloną i niezespoloną (R).	– na podstawie <u>tekstów (Konstytucja RP, tekst z podręcznika)</u> analizuje sposób <u>powołania Rady Ministrów w Polsce</u> (R), – wyszukuje w <i>Konstytucji RP</i> zapisy dotyczące odpowiedzialności Rady Ministrów i poszczególnych ministrów; wyjaśnia rodzaj odpowiedzialności i omawia konsekwencje (R), – wymienia <u>pięć przykładów</u> instytucji, których pracownicy wchodzi w skład korpusu służby cywilnej; wyjaśnia, jaką rolę odgrywa korpus służby cywilnej, – wymienia (funkcję), kto jest przedstawicielem Rady Ministrów w województwie, i wyszukuje sześć instytucji, które mu podlegają, dzieli je na administrację zespoloną i niezespoloną (R).	ministerstw oraz Rady Ministrów, analizuje, jakimi sprawami zajmują się poszczególni ministrowie; wymienia <u>trzy kluczowe</u> programy lub projekty i dokonuje ich analizy – wskazuje cele, efekty, wpływ życia innych; ocenia aktywność wybranego ministra na podstawie danych dotyczących wydatkowania funduszy, – wyszukuje informacje na temat <u>obecnego składu</u> Rady Ministrów i wymienia <u>osiem</u> najbardziej rozpoznawanych osób, uzasadniając swój wybór; <u>dzieli się opinią na forum klasy</u> (R), – na podstawie <u>tekstów (Konstytucja RP, tekst z podręcznika)</u> tworzy schemat <u>powołania Rady Ministrów w Polsce</u>; ocenia rolę Prezydenta RP i Sejmu w procedurze
--	--	--	---	--	---	---	--

							3 kroków i uzasadnia swoje zdanie (R), – wyszukuje w <i>Konstytucji RP</i> zapisy dotyczące odpowiedzialności Rady Ministrów i poszczególnych ministrów; analizuje rodzaj odpowiedzialności, konsekwencje; porównuje odpowiedzialność indywidualną i solidarną (R), – wymienia <u>pięć</u> przykładów instytucji, których pracownicy wchodzi w skład korpusu służby cywilnej; analizuje, jaką rolę odgrywa korpus służby cywilnej w państwie, – wymienia (funkcję), kto jest przedstawicielem Rady Ministrów w województwie, i wyszukuje osiem instytucji, które mu podlegają, dzieli je na administrację zespoloną i niezespoloną (R).
--	--	--	--	--	--	--	---

Numer lekcji	Wymagania szczegółowe z podstawy programowej	Zagadnienia Treści	WYMAGANIA NA POSZCZEGÓLNE OCENY				
			konieczne (dopuszczający)	podstawowe (dostateczny)	rozszerzające (dobry)	dopelniające (bardzo dobry)	wykraczające (celujący)
	P – podstawowe F – fakultatywne DZO – działanie obywatelskie		UCZEŃ/ UCZENNICA:	UCZEŃ/ UCZENNICA:	UCZEŃ/ UCZENNICA:	UCZEŃ/ UCZENNICA:	UCZEŃ/ UCZENNICA:
6.5	Uczeń: (P) V.5) opisuje strukturę władzy sądowej (Sąd Najwyższy, sądy powszechne, sądy administracyjne i sądy wojskowe, Trybunał Konstytucyjny i Trybunał Stanu) i wyjaśnia jej funkcje oraz znaczenie dla obywatela	struktura wymiaru sprawiedliwości sądy powszechne sądy wojskowe sądy administracyjne rodzaje sądów powszechnych (rejonowe, okręgowe, apelacyjne) apelacja dwuinstancyjność rodzaje sądów administracyjnych – NSA, WSA Sąd Najwyższy niezawisłość sędziów niezależność sądów Trybunał Konstytucyjny	– identyfikuje elementy władzy sądowej w Polsce i tworzy z nich strukturę, – wyszukuje dwa ze wskazanych sądów (rejonowy, okręgowy apelacyjny), którego jurysdykcja obejmuje jego miejsce zamieszkania (R), – identyfikuje terminy: niezawisłość sędziowska i niezależność sądów oraz wyszukuje je w <i>Konstytucji RP</i> (R), – identyfikuje funkcję władzy sądowej i wyjaśnia na przykładzie, jakie ma znaczenie dla obywatela; wyjaśnia termin apelacji.	– wymienia elementy władzy sądowej w Polsce i tworzy z nich strukturę; rozróżnia sądy powszechne, wojskowe i administracyjne, do każdego z nich podaje przykłady, – wyszukuje informacje na temat Trybunału Konstytucyjnego i Trybunału Stanu (R), – wyszukuje sąd: rejonowy, okręgowy i apelacyjny, którego jurysdykcja obejmuje jego miejsce zamieszkania (R), – wyjaśnia terminy: niezawisłość sędziowska i niezależność sądów oraz wyszukuje je w <i>Konstytucji RP</i>	– opisuje elementy władzy sądowej w Polsce i tworzy z nich strukturę, w tym dotyczącą dwuinstancyjności postępowania; rozróżnia sądy powszechne, wojskowe i administracyjne, do każdego z nich podaje po jednym przykładzie zakresu rozpatrywanych spraw, – wyszukuje sąd: rejonowy, okręgowy i apelacyjny, którego jurysdykcja obejmuje jego miejsce zamieszkania; wie, jak skorzystać z serwisów internetowych wskazanych sądów (R), – identyfikuje kroki, jakie należy podjąć, aby sąd administracyjny	– opisuje strukturę władzy sądowej w Polsce, w tym dotyczącą dwuinstancyjności; rozróżnia sądy powszechne, wojskowe i administracyjne, do każdego z nich podaje po dwa przykłady zakresu rozpatrywanych spraw, – wyszukuje sąd: rejonowy, okręgowy i apelacyjny, którego jurysdykcja obejmuje jego miejsce zamieszkania; korzysta z serwisów internetowych wskazanych sądów, – wymienia kroki, jakie należy podjąć, aby sąd administracyjny rozpatrzył daną sprawę; wyszukuje informacje na ten temat (R),	– tworzy i analizuje strukturę władzy sądowej w Polsce, w tym dotyczącą dwuinstancyjności; rozróżnia sądy powszechne, wojskowe i administracyjne, do każdego z nich podaje po dwa przykłady zakresu rozpatrywanych spraw, – wyszukuje sąd: rejonowy, okręgowy i apelacyjny, którego jurysdykcja obejmuje jego miejsce zamieszkania, i omawia ich właściwości; korzysta z serwisów internetowych wskazanych sądów (R), – omawia kroki, jakie należy podjąć, aby sąd administracyjny rozpatrzył daną

		skarga konstytucyjna, Trybunał Stanu		(R), – identyfikuje <u>po jednym zadaniu</u> SN, TK i TS, wskazuje, gdzie składa się skargę konstytucyjną, – wymienia funkcję władzy sądowej i wyjaśnia na dwóch przykładach, jakie ma znaczenie dla obywateli; wyjaśnia termin apelacja.	rozpatrzył daną sprawę; wyszukuje informacje na ten temat (R), – omawia terminy: niezawisłość sędziowska i niezależność sądów oraz podaje po dwa <u>przykłady</u> gwarancji tych zasad; wyszukuje je w <i>Konstytucji RP</i> (R), – identyfikuje po jednym zadaniu SN, TK i TS; wskazuje, gdzie składa się skargę konstytucyjną, gdzie kasację, a gdzie skargę kasacyjną, – wymienia funkcję władzy sądowej i omawia na dwóch przykładach, jakie ma znaczenie dla obywateli; wyjaśnia termin apelacja.	– <u>analizuje terminy: niezawisłość sędziowska i niezależność sądów</u> oraz podaje po trzy przykłady gwarancji tych zasad; wyszukuje je w <i>Konstytucji RP</i> (R), – omawia po dwa zadania SN, TK i TS; wskazuje, gdzie składa się skargę konstytucyjną, gdzie kasację, a gdzie skargę kasacyjną, – <u>omawia funkcję władzy sądowej i analizuje na dwóch przykładach, jakie ma znaczenie dla obywateli; wyjaśnia termin apelacja.</u>	sprawę; wyszukuje informacje na ten temat (R), – <u>porównuje terminy: niezawisłość sędziowska i niezależność sądów</u> oraz podaje po cztery przykłady gwarancji tych zasad; wyszukuje je w <i>Konstytucji RP</i> (R), – <u>porównuje zadania SN, TK i TS;</u> wskazuje, gdzie składa się skargę konstytucyjną, gdzie kasację, a gdzie skargę kasacyjną, – analizuje funkcje władzy sądowej i omawia <u>na dwóch przykładach</u>, jakie mają znaczenie dla obywateli; wyjaśnia termin apelacja i wymienia, do jakich sądów może być składana.
	(DZO) Działanie obywatelskie Weź udział w rozprawie sądowej jako obserwator! Kryteria oceny DZO: – adekwatności	Wybierz się – indywidualnie lub w grupie kolegów i koleżanek – na rozprawę do najbliższego sądu rejonowego. Porządek spraw w danym dniu najczęściej można	– organizuje działanie przy wsparciu nauczyciela lub koleżanek i kolegów, – bierze udział w rozprawie.	– organizuje działanie przy wsparciu nauczyciela lub koleżanek i kolegów, – przygotowuje się do udziału w rozprawie,	– samodzielnie organizuje udział w rozprawie sądowej, – przy wsparciu nauczyciela uzyskuje zgody udziału w rozprawie, kiedy są wymagane,	– samodzielnie organizuje udział w rozprawie sądowej, – przy wsparciu nauczyciela uzyskuje zgody; przygotowuje wymagane pisma,	– samodzielnie organizuje udział w rozprawie sądowej w charakterze publiczności, – uzyskuje zgody, kiedy takie są wymagane – przygotowanie

	działania do postawionego celu – stopnia zaangażowania, w tym ilości włożonej pracy – skuteczności działania	sprawdzić w wyszukiwarce dostępnej na stronie internetowej danego sądu – większość z nich jest jawna, a zatem mogą odbywać się w obecności publiczności. Wybierz jedną ze spraw rozpatrywanych w interesującym Cię wydziale sądu (karnym, cywilnym) i wciel się w rolę obserwatora posiedzenia. Sporządź notatkę ze swojej wizyty i podziel się swoimi obserwacjami na forum klasy. Przedstaw, czego dotyczyła sprawa rozpatrywana przez sąd, z jakich elementów składa się rozprawa, kto brał w niej udział, w jaki sposób sędzia zadbał o zachowanie bezstronności.		– bierze udział w rozprawie.	– przygotowuje się do udziału w rozprawie, – bierze udział w rozprawie, – prowadzi portfolio.	– przygotowuje się do udziału w rozprawie, – bierze udział w rozprawie, – w prosty sposób dokumentuje swój udział, – prowadzi portfolio.	odpowiednich dokumentów, przygotowuje się do udziału w rozprawie pod względem merytorycznym i formalnym (np. znajomość zasad zachowania, odpowiedni ubiór), przedstawia udział w notatce, – prowadzi na bieżąco portfolio działania, dokumentuje pracę.
--	---	--	--	-------------------------------------	--	--	---

Numer lekcji	Wymagania szczegółowe	Zagadnienia Treści	WYMAGANIA NA POSZCZEGÓLNE OCENY
--------------	-----------------------	--------------------	---------------------------------

	z podstawy programowej		konieczne (dopuszczający)	podstawowe (dostateczny)	rozszerzające (dobry)	dopelniające (bardzo dobry)	wykraczające (celujący)
	P – podstawowe F – fakultatywne DZO – działanie obywatelskie		UCZEŃ/ UCZENNICA:	UCZEŃ/ UCZENNICA:	UCZEŃ/ UCZENNICA:	UCZEŃ/ UCZENNICA:	UCZEŃ/ UCZENNICA:
6.6	Uczeń: (P) V.6) na przykładzie ustroju III Rzeczypospolitej Polskiej uzasadnia znaczenie podziału i równowagi władzy ustawodawczej, wykonawczej i sądowej dla demokratycznego charakteru państwa; na wybranym przykładzie omawia kontrowersje związane z trójpodziałem władzy, przytaczając argumenty różnych stron sporu	zasada trójpodziału władzy aspekty trójpodziału władzy: funkcjonalny i organizacyjny geneza koncepcji podziału władzy trójpodział władzy a demokracja wyzwania związane z trójpodziałem władzy	– wyjaśnia, na czym polega trójpodział władzy, i wymienia <u>jedno z czterech</u> jego założeń, – wymienia <u>jedną</u> konstytucję Polski sprzed 1997 r., w której zastosowano zasadę trójpodziału władz (R), – na podstawie tekstu (<i>Konstytucji RP</i>, materiału w podręczniku) identyfikuje <u>trzy elementy</u> (przykłady) polskiego system politycznego, które świadczą o współdziałaniu (odziaływaniu) i kontroli (hamowaniu się) poszczególnych władz.	– wyjaśnia, na czym polega trójpodział władzy, i wymienia <u>dwa z czterech</u> jego założeń, – wymienia <u>dwie</u> konstytucje Polski sprzed 1997 r., w których zastosowano zasadę trójpodziału władz (R), – na podstawie tekstu (<i>Konstytucji RP</i>, materiału w podręczniku) wymienia <u>cztery elementy</u> (przykłady) polskiego system politycznego, które świadczą o współdziałaniu (odziaływaniu) i kontroli (hamowaniu się), poszczególnych władz.	– wyjaśnia, na czym polega trójpodział władzy, i wymienia <u>trzy z czterech</u> jego założeń, – wymienia <u>dwie</u> konstytucje Polski sprzed 1997 r., w których zastosowano zasadę trójpodziału władz, oraz <u>jedną</u>, gdzie ta zasada nie wystąpiła (R), – na podstawie tekstu (<i>Konstytucji RP</i>, materiału w podręczniku) wymienia <u>pięć elementów</u> (przykładów) polskiego system politycznego, które świadczą o współdziałaniu (odziaływaniu) i kontroli (hamowaniu się) poszczególnych władz, <u>dwa z nich analizuje</u>, przyporządkowuje je do kategorii: proces legislacyjny,	– wyjaśnia, na czym polega trójpodział władzy, i wymienia <u>cztery</u> jego założenia, – omawia aspekt funkcjonalny i organizacyjny zasady trójpodziału władzy (R), – wymienia <u>dwie</u> konstytucje Polski sprzed 1997 r., w których zastosowano zasadę trójpodziału władz, oraz <u>dwie</u>, gdzie ta zasada nie wystąpiła (R), – na podstawie tekstu (<i>Konstytucji RP</i>, materiału w podręczniku) wymienia <u>sześć elementów</u> (przykładów) polskiego system politycznego, które świadczą o współdziałaniu (odziaływaniu) i kontroli (hamowaniu się)	– wyjaśnia, na czym polega trójpodział władzy i skąd pochodzi koncepcja, wymienia <u>cztery</u> założenia zasady trójpodziału władzy, – <u>porównuje aspekt funkcjonalny i organizacyjny zasady trójpodziału władzy (R),</u> – <u>porównuje po <u>dwie</u> konstytucje Polski sprzed 1997 r., w których zastosowano zasadę trójpodziału władz oraz te, gdzie ta zasada nie wystąpiła (R),</u> – na podstawie tekstu (<i>Konstytucji RP</i>, materiału w podręczniku) wymienia <u>osiem elementów</u> (przykładów) polskiego system politycznego, które świadczą o współdziałaniu (odziaływaniu)

					powoływanie i funkcjonowanie Rady Ministrów, sprawowanie wymiaru sprawiedliwości, – na podstawie tekstu (materiał z podręcznika) wymienia <u>dwa</u> wyzwania, które wynikają współcześnie z trójpodziału władzy, i wskazuje rozwiązanie.	poszczególnych władz, <u>trzy</u> z nich analizuje, przyporządkowuje je do kategorii: proces legislacyjny, powoływanie i funkcjonowanie Rady Ministrów, sprawowanie wymiaru sprawiedliwości, – na podstawie tekstu (materiał z podręcznika) wymienia <u>trzy</u> wyzwania, które wynikają współcześnie z trójpodziału władzy, i wskazuje rozwiązanie, – formułuje opinię na temat „Nadużyciem jest bowiem twierdzenie, że partykularne interesy zwycięskiej partii zawsze odzwierciedlają rzeczywiste dobro suwerena” i wymienia po dwa argumenty „za” i „przeciw”.	i kontroli (hamowaniu się) poszczególnych władz, <u>cztery</u> z nich analizuje, przyporządkowuje je do kategorii: proces legislacyjny, powoływanie i funkcjonowanie Rady Ministrów, sprawowanie wymiaru sprawiedliwości, – na podstawie tekstu (materiał z podręcznika) wymienia <u>cztery</u> wyzwania, które wynikają współcześnie z trójpodziału władzy, i wskazuje rozwiązania, – formułuje opinię na temat „Nadużyciem jest bowiem twierdzenie, że partykularne interesy zwycięskiej partii zawsze odzwierciedlają rzeczywiste dobro suwerena” i wskazuje po trzy argumenty „za” i „przeciw”.
--	--	--	--	--	---	--	--